

Voorwoord

Resultaat behalen we samen.

De Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken bestaat dit jaar 40 jaar. Een tijd van terugkijken, maar vooral een tijd om vooruit te kijken. De koers hiervoor hebben we onlangs afgesproken en nieuwe statuten notarieel verankerd. Maar zijn we er klaar voor? We hebben ruim 200 leden. Maar hoe hecht is de samenhang? Zijn we bereid ons actief in te zetten en samen te werken? Onze eigen ideeën te koesteren en de ideeën van anderen te respecteren? Mede gezien de afgelopen discussies over de vast te stellen koers zie ik nog wel wat hobbels op de weg.

Begrijp me goed: er gebeurt op dit moment heel erg veel en we halen leuke resultaten. We hebben dit meermalen met elkaar gedeeld. Tegelijkertijd moeten we constateren dat het vaak dezelfde mensen zijn die zich hiervoor inzetten. Ik ben trots op hetgeen is bereikt, maar realiseer me zeer dat er meer aan binding gewerkt moet worden, willen we het huidige succes vasthouden. Denk hierbij o.a. aan de vacante bestuursfunctie.

Ik doe een beroep op zowel nieuw leden als de oude garde om te blijven komen met initiatieven en hier ook de bijbehorende handjes bij te leveren. Hiermee wordt de basis gelegd om onze successen te prolongeren.

Komend najaar vieren we ons 40-jarig jubileum met de zeevogeltocht op 24 oktober en 20 november de jubileumavond. Een mooie gelegenheid om ideeën uit te wisselen. Ik reken op jullie komst.

Arie van Dijk, voorzitter

Weidevogelbescherming Groesbeek in 2015

Henk Klaasen, Yuri van der Horst, Harry Gasseling en Gerry Grutters

Het weidevogeljaar zit er alweer bijna op, op alarmtellingen na en het tellen van halfwas kuikens. Elke zaterdagmiddag zijn we in het veld geweest. Een kort verslag.

Het seizoen begint rond maart als we de benodigde handtekeningen van de boeren verzamelen. Op een enkele boer na heeft weer iedereen getekend en de Kieviten en wij zijn weer welkom.

De start was koud; op 4 april vonden we het eerste Kievitseï. We hebben dit jaar 38 nesten gevonden, 36 van de Kievit en twee scholeksternesten, vergelijkbaar met vorig jaar maar een halvering van vijf jaar geleden. Van de 38 nesten zijn er 26 uitgekomen, alleen maar Kievit. In april zijn er zes nesten door werkzaamheden verdwenen, in juni zijn er drie nesten gepredeerd en drie nesten verlaten omdat het gewas te groot werd.

100 kuikens uitgekomen

Een legsel bestaat meestal uit 4 eieren, dus

zijn er meer dan 100 kuikens uitgekomen. Maar als je na een paar dagen twee of drie kuikens bij de ouders ziet lopen mag je blij zijn.

Dan is het nog heel moeilijk om vliegvlug te worden. Van de uitgekomen kuikens hebben we er maar weinig vliegvlug terug gezien; zijn ze naar elders vertrokken, maar waarheen dan, of hebben ze het niet gehaald?

De oorzaak van het niet-overleven zijn de vele predatoren, droogte en weinig voedsel in de grond. Omdat er geen of weinig weidegang (vee in de weide) meer is, ontbreken de broodnodige insecten die deze weidegang met zich mee brengt.

We hebben dit jaar 17 kuikens kunnen ringen, dit is een derde van jaren geleden.

Volgend jaar gaan we samen met de boeren weer proberen zoveel mogelijk weidevogels op te laten groeien zodat de populatie niet nog verder achteruit gaat.

Met de VWG op dinsdagavondexcursie

Mars Gremmen (marsgremmen@kpnmail.nl)

Als zéér beginnend vogelkijker maakte ik graag gebruik van het aanbod van de vogelwerkgroep Nijmegen om onder begeleiding van een professionele vogelaar op dinsdagavondexcursie te gaan. Dankzij de Nijmeegse waarnemingenpagina met de foto's en de natuurgebiedbeschrijvingen op de VWG-website had ik al veel aan deze groep vogelaars te danken, en de excursies vormden de kers op de taart. Voor m'n plezier schreef ik er wat verslagjes over in mijn natuurlogboek. Hieronder een samenvatting.

Dinsdag 14 april 2015, Ooijpolder: Beflijster

Een veel te grote groep, dacht ik in eerste instantie, maar tweeënvijftig ogen zien natuurlijk meer dan twee. Die opvliegende Kneutjes in dat akkerland had ik in m'n eentje sowieso niet kunnen determineren, en of ik zelf die Patrijzen in het gras had ontdekt... ik waag het te betwijfelen.

Waarnemingen:

De Beflijster. Ver weg op een paaltje, maar z'n witte kraag was goed te zien. Ontdekt door een deelnemer die in eerste instantie een Ekster meende te zien.

Twee Patrijzen: hoeveel vrouwtjesfazanten zou ik vorig jaar voor Patrijzen hebben aangezien? Of erger nog, voor Kwartels...?!

En drie Lepelaars: hoog vliegend in de lucht (in silhouet). Door mij ontdekt, wat me een compliment van de excursieleider opleverde. Kon ik mooi met een warm gevoel door de koude wind naar huis fietsen.

Verder o.a.: Buizerd, Kneu, Roodborsttapuit, Rietgors, Boerenwaluw, Fazant, Nijlgans,

Steenuil, Grote Canadese gans, Dodaars, Tjiftjaf, Roodborst en Vink.

Dinsdag 21 april 2015, Ooijpolder: Nachtegaal

Mijn tweede vogelexcursie met de vogelwerkgroep was totaal anders dan de eerste. Kon ik me een week eerder nog visueel uitleven, en een béétje met de groep meekomen, vanavond waren we vooral aan het luisteren, en wist ik voornamelijk de Tjiftjaf en de Vink aan hun geluid te determineren. Desalniettemin vijf, voor mij nieuwe Gelderse vogels waargenomen. Lees: gehoord. Wat gevoelsmatig voor mij slechts 25%-waarnemingen zijn, maar ik tel ze natuurlijk wél (ik ben gekke Henkie niet). Ik tel ze alleen een tikkie minder enthousiast dan de visuele waarnemingen. Al met al een leerzame avond met een groep sympathieke mensen. Jong, oud, man, vrouw, en ik. Leuk mengelmoesje. En altijd een fladderend gespreksonderwerp voorhanden!

Waarnemingen:

Een zingende Nachtegaal. En wat een zang! Luid, krachtig, helder en duidelijk. Voor mij was het mooiste moment van de avond, in de schemering, met de hele groep, luisteren naar dit vogeltje.

Een Braamsluiper: druk bezig met bramen besluisen liet dit vogeltje zich niet of nauwelijks zien. Zijn zang werd door een vogelwerkgroeplid met een mitrailleurtje vergeleken.

De Blauwborst: inmiddels heb ik hem al een paar keer gezien, maar in mijn eenjarige vogelaarsbestaan ben ik al vele keren wanhopig en tevergeefs naar het beestje

op zoek geweest. Deze dag hóórde ik hem voor het eerst. (De eerste keer dat ik hem zag was toen ik, doodmoe, na ruim tien uur vogelen besloot om nog één zijweggetje in de Ooijpolder in te slaan, om hem vervolgens, geheel onverwacht, prachtig te zien zingen op een paaltje. De grijs op mijn gezicht stak bijkans de Ubbergseweg over!)

Verder o.a.: Boerenwaluw, Huiswaluw, Gierzwaluw, Fuut, Slobeend, Grote Canadese Gans, Bergeend, Gele Kwikstaart, Rietgors, Zanglijster, Aalscholver, Grote Lijster, Tjiftjaf, Buizerd, Zwartkop, Ooievaar, Fitis, Grasmus, Sprinkhaanzanger en Watersnip.

Dinsdag 28 april 2015, Ooijpolder: Regenwulp

‘Mag ik even door de telescoop kijken... ja, natuurlijk mag ik dat, hij is van mij!’ Stoere, stevig doorfietsende excursieleider deze keer. Kleine groep met veelal wat oudere dames en heren. Twee nieuwe vogels en veel koude en wind. Wel leuk om de verschillende types excursieleiders mee te maken. De een houdt zich veelal bescheiden op de achtergrond, de ander gaat relaxed vogelgeluiden beluisteren aan een rietkraag, en weer een ander snelloopt energiek rond met zijn telescoop en speurt continu de paaltjes, boomtoppen en horizon af.

Waarnemingen:

Twee Patrijsjes: net als bij de eerste excursie. Met minstens zo’n opgewonden reacties van de deelnemers als toen. Mijn eerste blik door een telescoop geworpen. Raar gevoel omdat je naar beneden kijkt i.p.v. naar voren. Gele Kwikstaart: meerdere exemplaren. Zo ben je er een jaar lang naar op zoek, en zo vliegen ze je bijna dagelijks om de oren.

Regenwulp: toen ik even afgezonderd van de

groep op de dijk stond, om in een rietkraag naar de vermaledijde Blauwborst te zoeken, hoorde ik de leider iets roepen, en zag ik hem wild met zijn arm gebaren. In de lucht zag ik allerlei verschillende zwarte silhouetten, en ik hoorde een mij onbekend vogelgeluid. Het bleken mijn eerste Regenwulpen te zijn. En *misschien* heb ik ze gezien...

Verder o.a.: Roodborsttapuit, Graspieper, Holenduif, Kneu, Kievit, Buizerd, Bergeend, Lepelaar, Kleine Karekiet, Kuifeend, Krakeend, Rietgors, Huiswaluw, Kleine Plevier, Witte Kwikstaart, Stormmeeuw, Slobeend, Gierzwaluw, Scholekster, Putter en Sperwer.

Dinsdag 5 mei 2015, Hatertse Vennen: Groenpootruiter

De leukste excursie tot nog toe. Het gebied is me wat minder bekend, dus verrassender dan de oude vertrouwde Ooijpolder. En de meeste vogels kende ik, herkende ik, en van sommige wist ik zelfs het geluid. Daarna strakensommige gezichten van de vogelwerkgroep leden wat vertrouwder, en kon ik ze daardoor ook wat uitgebreider determineren: de lustig babbelende snorremans, met de korte broek, en de niet modderbestendige sandalen, de bij de waarschuwing ‘Fietser!’ verschrikt voor diezelfde fiets springende, regenplaspampende rochelaar, en de kittige, al wat oudere, voorheen lerares die wel érg haar best moest doen om het hoge looptempo van deze week bij te houden. Domper op het eind: gestolen fiets van een van de vogelaars.

Waarnemingen:

De Dodaars: deze fuutachtige, met zijn hinnikende geluid, had ik hier een tijdje eerder al uitgebreid bekeken, beluisterd en zowaar correct gedetermineerd.

Groenpootruiters: nieuwe vogel! Ik heb ze heel even kunnen bekijken door de telescoop van de leider (achter aansluiten, niet dringen), waardoor hun licht opwippende snavel goed zichtbaar was. Drie stuks, geloof ik.

Zwarte Specht: Helaas gezien noch gehoord. Maar ik weet er nu wel drie te wonen. Excursieleider: 'met zijn roep moet hij altijd even op gang komen, zo kun je die onderscheiden van de directere roep van de groene specht'.

Verder o.a.: Waterhoen, Kuifeend, Grote Canadese Gans, Spreeuw, Witte Kwikstaart, Kleine Plevier, Gierzwaluw, Roodborsttapuit, Boompieper, Grote Bonte Specht, Scholekster, Torenvalk en Blauwe Reiger.

Dinsdag 12 mei 2015, Bemmelse polder: Koekoek

De vijfde vogelexcursie alweer. En het lijkt wel of ze steeds leuker worden. Deze keer fietsten we door de Bemmelse waard, waar we, behalve dat we een paar heel mooie vogelwaarnemingen deden, prachtig zicht hadden op twee takken knabbelende bevers. Ook beleefden we een heus 'Streets of Bommel'-moment. Terwijl er van alles voorbijvlog, op paaltjes zat, en/of aan het baltsen was, hoorden we geschreeuw in de verte. In eerste instantie dacht ik dat het moderne muziek was van de jongelui die hun auto illegaal de polder hadden ingereden, terwijl mijn collegavogelaars een sportevenement meenden te horen. Maar het kwam van een groep politiemensen die daar met drie auto's (één undercover) geparkeerd stonden, en blijkbaar op jacht waren naar crimineel boefvolk. Nu twijfel ik of ik ze met de boeven naar de auto's heb zien teruglopen, of dat ze daar met lege handen aankwamen. Stom geheugen! Niet kunnen

achterhalen/googelen wat er nou precies aan de hand was.

Waarnemingen:

De Scholekster: nestelend in een kaal akkerland. En iets daarvoor was er een in een gevecht verwickeld met een Zwarte Kraai. Dat ging er fel aan toe, en duurde minutenlang. De Scholekster duwde de kraai steeds met zijn rug zo ver mogelijk van het nest vandaan. Nou ja, een klein kuiltje in de grond is nauwelijks een nest te noemen.

De Koekoek: de excursieleidster beantwoordde een in de verte roepende Koekoek met een perfecte imitatie-roep. Het beestje liet zich daarop zelfs nog even zien, als onmiskenbaar koekoekssilhouet in een boompje. Twee dagen eerder zat ik nog met een twijfelkoekoekwaarneming in mijn maag, vandaag had ik hem in de knip! Bosrietzanger: vermoedelijk nog maar net in Nederland gearriveerd. Wel gehoord, niet gezien, dus ik tel hem met enige terughoudendheid als nieuwe vogel. Ze zitten ook gerust in boompjes, niet alleen in het riet, hoorde ik van een van de deelnemers.

Verder o.a.: Kneu, Roodborsttapuit, Kievit, Grote Bonte Specht, Tureluur, Oeverzwaluw, Gierzwaluw, Kemphaan, Graspieper, Buizerd, Grasmus, Gele Kwikstaart, Fazant, Krakeend, Torenvalk, Zanglijster, Visdief en Steenuil.

Dinsdag 19 mei 2015, Millingerwaard: Zomertortel

Nee, ga weg! De excursie begint pas over een half uur, riep ik tegen een overvliegende mannetjesroodborsttapuit, een vlak achter mij op de straat landende Gele Kwikstaart, en een naar een paaltje vliegende Putter. Ik had wel tien keer kunnen stoppen om

naar leuke vogeltjes te gaan kijken, tijdens het drie kwartier fietstochtje richting de Millingerwaard, maar dan was ik wel te laat geweest om een blik te kunnen werpen op de Zomertortel. En die nieuwe vogel had ik natuurlijk niet graag willen missen.

In een wolk van aftershave, leidde een jonge excursieleider de groep in hoog tempo door dit mooie natuurgebied. (Ik vrees dat we onderweg minstens twee bejaarde deelnemers verloren hebben...)

Waarnemingen:

De Zomertortel: ver weg in een boom, waarin hij vaker schijnt te zitten. Daar moet ik nog maar eens voor teruggaan, in de hoop op een wat betere waarneming.

De Bosrietzanger: of het geluid van een Nachtegaal kwam, vroeg ik aan een professionele vogelaar. Nee. Van een Zanglijster dan? Nee, het kwam van de Bosrietzanger. Daar had ik al een hele week

naar geluisterd op mijn vogelgeluiden-app! Blunder!

De Zeearend: nee, die hebben we niet gezien, helaas. Maar ik weet nu wel waar hij al enkele malen overnacht heeft. (Voor de geïnteresseerden: in een boom.)

Verder o.a.: Buizerd, Gierzwaluw, Boerenwaluw, Zwarte Stern, Sprinkhaanzanger, Blauwe Reiger, Grasmus, Spotvogel, Oeverloper, Nijlgans, Krakeend, Kuifeend, Aalscholver, Veldleeuwerik, Zomertaling, Graspieper, Rietgors, Grote Zilverreiger, Witte Kwikstaart, Kneu, Oeverwaluw, Torenvalk en Blauwborst.

Dinsdag 26 mei 2015, Ooijpolder: Blauwborst

Helemaal sufgestriptekend begon ik aan de alweer zevende dinsdagavondexcursie. Die sufheid verdween helaas niet, ondanks de excursieleider die, als ware hij een schoolmeester, enthousiast uitweidde over

Excursie Millingerwaard

Foto: Bart van Hoogstraten

de Ooijse vogels, die hem soms tijdens zijn verhalen, onopgemerkt, bijkans om de oren vlogen. De meest simpele vogelgeluiden wisten mijn determineerhersenkwab niet fatsoenlijk op te starten. Wel kon ik het groepje wijzen op een vogeltje op een paaltje, dat zowaar een Blauwborst bleek te zijn. Kijk, zo maak je vrienden. Met je verstrooide sufhoofd.

Waarnemingen:

De Bosrietzanger: een van de verschillen tussen de zang van de Bosrietzanger en de zang van de Kleine Karekiet (wel gehoord, niet gezien), is dat die laatste nogal kraakt.

De Blauwborst: ere wie ere toekomt; de man die op een gegeven moment door de excursieleider tot de orde geroepen moest worden, omdat-ie de rol van uitleggende vogelaar dreigde over te nemen, had de Blauwborst al eerder waargenomen. Toen hij in z'n eentje tweehonderd meter vooruit was gefietst. Maar dat was vast een andere, veel lelijkere Blauwborst dan het vogeltje dat ik het groepje kon aanwijzen!

De Nachtegaal: Na minstens vijf minuten uitleg van waar hij nou precies zat, in die boom drie meter verderop, kon ik een donkerbruin, zingend silhouet van het beestje ontwaren. Mijn eerste visuele nachtegaalwaarneming.

Verder o.a.: Huismus, Boerenwaluw, Grasmus, Buizerd, Kievit, Gierzwaluw, Spreeuw, Torenavalk, Rietgors, Gele Kwikstaart, Krakeend, Fuut, Kneu, Putter en Roodborsttapuit.

De Wielewaal, een mysterieuze vogel

Frits Liebers, Allon

Begin mei was er een excursie van de Vogelwerkgroep naar de Hamert. Die was zeer de moeite waard, ook al omdat we daar de wel-luidende zang van de Wielewaal hoorden. We hebben toen getracht het beest te spot-ten, maar helaas lukte dat niet. Een week la-ter, op 9 mei, gingen mijn vrouw Nelly en ik op fietsvakantie in het gebied van Mariapeel en Deurnesche Peel. We hebben daar twee rondwandelingen gedaan, de een was 3,5 km en de andere ongeveer 6. We startten vanaf de oude schuur van SBB. Tijdens een van deze wandelingen, kwamen we bij Helenaveen een man en een vrouw tegen met twee kinderen; de vrouw begon uitgebreid te vertellen nadat ik gevraagd had of ze de wielewalen gehoord had; ze hadden een verrekijker bij zich, dus ik dacht al dat ze belangstelling voor vogels hadden. Zij vertelde ons dat ze de wielewalen heel goed gehoord had, en ook dat ze de wielewalen af en toe uit de berken aan de rand van het veengebied weg had zien vlie- gen naar een open stuk met struiken aan de

rand van het bos; ze vond het geweldig deze vogels gezien te hebben, want het was haar eerste keer. Prachtig natuurlijk, en het deed mij denken aan de eerste keer dat ik in Ne- derland wielewalen gezien heb, in Campina bij Oisterwijk. Daar heb ik de wielewaal uit- gebreid gehoord, maar ze lieten zich moeilijk zien; even kreeg ik een glimp van deze mooie vogels te zien, terwijl ze uit de berken opvlo- gen. De vogels bevonden zich vooral langs de randen van de open veengebieden, in de ber- ken en het is best een uitdaging om ze daarin te vinden.

Het mannetje van de Wielewaal is prach- tig geel met zwarte vleugels, het vrouwtje daarentegen heeft een lichtgroene rug, kop en nek en haar staart is groengeel. Ik wil ie- dereen van onze vogelwerkgroep Nijmegen en Omstreken enthousiast maken voor deze fraaie vogel; het is de moeite waard om hem in het voorjaar eens te gaan spotten, bijvoor- beeld op de Hamert.

Wielewaal

Foto: J. Schwiebbe

Op zoek naar de Grijze Wouw

Rob Bos (bosrobbos@gmail.com)

Zoals een aantal werkgroepleden al weet ben ik geboeid door de dynamiek van vogels; groot of klein, territoriumgedrag, voedsel zoeken, het zijn allemaal boeiende onderwerpen. Omdat die zich goed laten vangen door film, zwerf ik, voor zover mogelijk, door de natuur met een camcorder waarbij ik zo veel mogelijk probeer niets te verstoren. Dit levert niet altijd optimale beeldkwaliteit op, maar ik ben er tevreden mee, het gaat om de beleving. Enkele van mijn films zijn in het verleden bij de VWG vertoond. Ik maak ze eigenlijk ook voor een paar oude ooms die rond de 90 zijn en niet makkelijk meer in de natuur komen, maar mij vroeger wel als kind het vogelen hebben bijgebracht. Roofvogels zijn een boeiend onderwerp. De meeste Spaanse en Franse soorten heb ik al wel voor de lens gehad, maar toch...

Enige tijd geleden las ik in de Takkeling (RWN) een bespreking door Rob Bijlsma van een artikel over Grijze Wouwen in het zuiden van Frankrijk (rivier Adour, provincie Aquitaine). De Grijze Wouw heeft de grootte van een duif, is wit/grijs, met zwarte vleugeltoppen en heeft een aparte fladderende vlucht. Bij mijn vogeltochten in Spanje staat de Grijze Wouw altijd hoog op het lijstje, maar op de een of andere manier blijft hij ook hoog staan omdat ik hem zo weinig zie. Bovendien is filmen ook wel een beetje een verhaal apart, want zien is één, maar filmen tweeé. Ik ben wat gaan zoeken op het internet en vond inderdaad duidelijke aanwijzingen over de aanwezigheid van een substantiële populatie (2014 ca. 120 paartjes) in het betreffende gebied. Ook trof ik aanwijzingen van Engelsen waar ze zouden kunnen worden waargenomen. (Birdforum: *There are good concentrations down the*

line of the new autoroute - between Aire sur Adour and Pau. Watch any posts alongside the 'peage'. A good bet is west of Sarron at Lac Miramont not far south of Aire Sur Adour. Otherwise Pau airport - Uzein end). Ik heb contact opgenomen met het toeristenbureau van Aquitaine en kreeg een prachtig kaartje met spots waar nesten van grijze wouwen in het gebied waren geïnventariseerd (zie afbeelding). Na wat huiswerk had ik in feite twee opties: a) de hints van de Engelsen en b) de grote spot van het toeristenbureau. Bovendien, op weg naar Spanje ligt Aquitaine eigenlijk op de route. Ik reis met een kleine caravan, dus de volgende stap was het zoeken van een camping in het gebied. Ik vond een camping in Saint-Sever, niet ver van de grote spot. Mailcontact gaf aan dat de camping in april geopend was. Op 18 april vertrok ik uit de Brenne (waar ik o.a. Purperreiger en Kwak had gefilmd) naar Saint Sever. Ik kwam tegen de avond op de camping aan en besloot de beide opties op verschillende dagen te gaan exploreren. Op 19 april vertrok ik met de auto naar Sarron (de Engelse optie) en reed vandaar naar Lac Miramont. Helaas, geen Grijze Wouw. Ik besloot cirkels in het gebied te gaan rijden. Er liggen hier om de 2 km bruggetjes over de genoemde autobaan, dus ik reed van oost naar west en later weer terug. In agrarisch gebied schoot opeens een grijze wouw voor me weg. Gauw de camcorder gepakt en ik kon nog een redelijke shot maken. Wouw!! Maar helaas was hij ook al weer snel verdwenen en ben ik maar verder gereden. Na ca. 1 uur weer een grijze wouw. Ik bleek op exact dezelfde locatie als een uur eerder en het beest bleef nu in de buurt (of ik hield hem beter in de gaten). Ik zag boomtoppen waarin hij ging zitten, draden en palen waarop hij zijn toevlucht nam. Ik kon wat opnamen maken, maar geweldig was het niet. Dit kwam ook door het donkere weer. Je kon de vogel

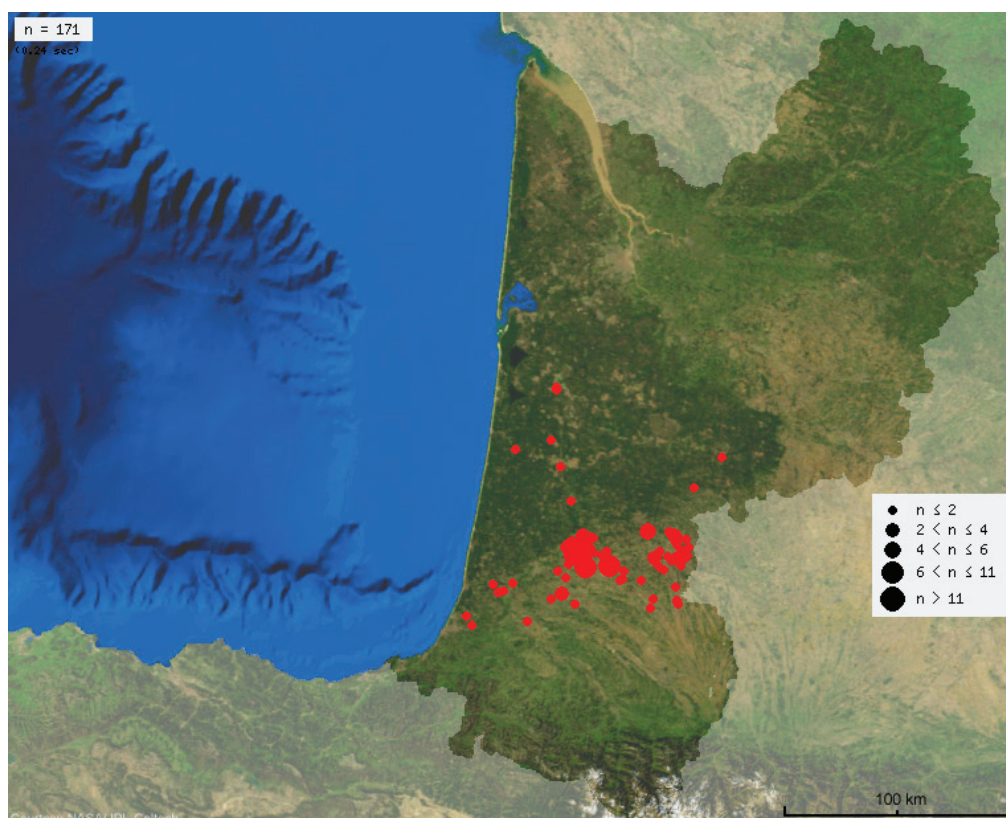
moeilijk benaderen. Zo gauw hij je zag vloog hij weg. Dit toch wel een beetje in tegenstelling tot diverse andere roofvogels die zich iets beter laten benaderen en filmen. Het had de nacht en de dag ervoor enorm geregend en geonweerd, nu was het wel droog, maar nog zeer donker door zware bewolking. Ik had het idee dat gebrek aan licht de autofocus van mijn camera niet goed gezind was. Maar daarnaast zal ook een rol spelen dat de vogel kleiner is dan de andere roofvogels, die ik op deze wijze beter kan volgen, en mogelijk ook dat zijn kleur witgrijs dikwijls in de kleur van de wolken opgaat en hem ook daardoor moeilijk zichtbaar maakt. Om de locatie waar ik de Grijze Wouw heb waargenomen als vogelgebied te karakteriseren: ik zag hier Buizerd, Zwarte Wouw, Zwarte Kraai, Ekster, Spreeuw, Koereiger, Groene Specht, Zomertortel, Houtduif. Het is langs een weggetje ongeveer in de buurt van St Agnet naar het westen (ca. 300 meter voor het bruggetje over de peage). De suggestie van de Engelsen om over de autobaan te rijden en dan naar paaltjes erlangs te kijken leek me niet handig. Zeker niet als je ook filmopnamen wilt maken. Wel ben ik later nog naar Uzein gereden. Hier werd geen Grijze Wouw gezien. Enfin, ik had opnamen, dus eigenlijk was ik best tevreden.

Op de terugweg naar de camping net voor Hagetmau was een grijze wouw aan het bidden langs de provinciale weg. Ik ben de volgende kruising afgeslagen en heb een soort rondje van 1 km gereden en warempel, het beest was er nog. Daarop heb ik de auto op de eerst mogelijke plaats langs de provinciale weg gezet en ben ongeveer 600 meter teruggelopen. Hij zag me blijkbaar aankomen en vloog weg, helaas. De volgende dag was het tijd voor optie twee.

20 april: Tussen Mugron en Gouts onder Tartas, de rode spots van het toeristenbureau Aquitaine. Een gebied met zeer vlakke delen maar ook enkele heuvels, agrarisch, afgewisseld met wat bosjes. Hier heb ik enkele uurtjes rondgereden, helaas heb ik er geen Grijze Wouw gezien. In de middag dus toch maar weer richting St Agnet gereden. Omdat het weer beter was dan gisteren, met veel meer zon, naar de plek van gisteren gereden en met enig succes. De grijze wouw was namelijk weer aanwezig. Na mijn laatste filmopname van omstreeks 13.20 heb ik nog enige tijd gewacht. Ondertussen scheurden de Franse boeren met hun trekkers langs en kwam om 10 voor 2 op de app van vogelalert Nijmegen een berichtje binnen dat Jos van Oostveen een hop meldde net buiten het werkgebied. Na een uurtje heb ik nog een rondje in de buurt gereden, maar geen wouw meer gezien. Het licht was op deze dag beter dan gisteren, maar toch viel het me op dat

de Grijze Wouw ook nu weer vaak uit focus vloog. Is hij te klein? Of gaat zijn kleur te veel op in de achtergrond van wolken? Ik ben wat dat betreft ook wel benieuwd naar de reactie van andere vogelaars die getracht hebben de Grijze Wouw in de lucht te filmen of te fotograferen. In ieder geval is het wel een hele mooie vogel, maar o zo schichtig. Dit is waarschijnlijk een belangrijke strategie om te overleven. Hij is klein, kwetsbaar, en zeer opvallend. Het schichtige gedrag biedt in zo'n situatie bescherming. De volgende dag heb ik mijn reis richting Spanje voortgezet.

Op 13 mei op de terugreis uit Spanje ben ik opnieuw naar Saint Sever gereden. Ik kwam hier omstreeks 15.30 aan. Om ongeveer 16.00 ben ik richting de bekende locatie van de Grijze Wouw gereden. Ik ben Latrille doorgereden en waar je linksaf naar St Agnet zou moeten rechtdoor gegaan en daarna de

Hotspots Grijze Wouw

volgende afslag rechts. Deze keer heb ik de route beschreven zodat ik die later terug zou kunnen vinden. Onderweg, eigenlijk net van de snelweg af, vloog er rechts van de weg een Grijze Wouw. Geprobeerd te filmen, maar erg ver. Op de locatie aangekomen niets te zien. Wel de locatie nu in mijn tomtom vastgelegd. Het nest dat me eerder opviel was al voor een deel aan het zicht onttrokken door bladgroei. In de auto heb ik even gewacht. Weer veel agrarisch verkeer en af en toe naar buiten en.... opeens een Grijze Wouw. Op een gegeven moment dook hij uit het gezichtsveld naar beneden en kwam daarna met iets in de poten terug, een kleine vogel of knaagdier, onduidelijk te zien (zie afbeelding). Daarna vloog hij naar de elektriciteitsdraad en de achterliggende rij populieren. Bij het zien van de filmbeelden bleken er twee grijze wouwen (zie afbeelding). Een paartje of juvenielen, of combi? Begin maart worden de eieren gelegd, dus er kunnen uitgevlogen jongen zijn. Wie het weet mag het zeggen, maar in ieder geval wel leuk. Opvallend is dat

het landschap maar ten dele voldoet aan dat wat in vogelboeken wordt beschreven. Het gaat hier om agrarisch gebied, min of meer vergelijkbaar met delen van de Achterhoek of de omgeving van Groesbeek. De vraag is wanneer de Grijze Wouw ook in die gebieden gaat opduiken.

Mijn conclusies: Na enig zoekwerk is het mogelijk in Aquitaine de Grijze Wouw waar te nemen. In totaal heb ik er vier gezien (in twee dagen). Waarneming geschiedt in de regel op afstand, bij benadering vliegt hij snel weg (schichtige vogel). In tegenstelling tot veel andere roofvogels is hij lastig te filmen. Mogelijke oorzaken: a) hij is schichtig, b) hij is klein, c) tegen witgrijze wolken onderscheidt hij zich amper. Zolang de Grijze Wouw zich nog niet in ons gebied vestigt en Spanje een tikje te ver wordt gevonden, is Aquitaine een leuke optie om deze mooie vogel te gaan bewonderen.

Big Day verslagen 2015

Big Day verslag van Jan Jacobs, Harvey van Diek en Menno Hornman.

Geschreven door: Jan Jacobs.

Zojuist het verlossende telefoontje van Harvey dat de Big Day geëindigd is in gelijk spel, er zij twee teams die de mooie eindscore van 135 soorten wisten te halen. Hierbij het verslag van team Menno, Harvey en ikzelf.

Bij een Big Day is het de bedoeling om binnen een etmaal zoveel mogelijk vogelsoorten te zien of horen in een bepaald gebied. Dat klinkt als een simpele opdracht maar wil het succesvol zijn dan vergt het een doorzicht plan en een goede kennis van vogels en gebieden. En zo kwam het dat maandag, 4 mei 2015 de wekker om 3.45uur afging en mij uit een onrustige slaap deed ontwaken. Iets vroeger dan geplant stond ik om 4.35 bij Harf op de stoep en het feest kon meteen beginnen. Een rondje voor de Steenuil leverde helaas geen uil op maar al wel konden Krakend, Boerenwaluw en Zwarte Kraai worden genoteerd. Snel door naar Nijmegen waar Menno zich bij ons aansloot en daarna door naar de Hamert. Aangekomen bij het pannenkoekenhuis van de Hamert bleek dat we misschien ietsje te laat waren vertrokken het

vogelorkest was immers al in volle gang. Verder te voet konden de eerste “lastige” soorten worden genoteerd. Zo waren er Fluiters, Sprinkhaanzangers en een roepende Kortsnavelboomkruiper. Bij het nieuwe Herenven stonden zowaar 4 Steltkluten op ons te wachten en een verre Wespendif werd kundig uit de lucht geplukt door Harvey. Omdat hier ook Zomertortel en Wielewaal werden binnengekopt kon de planning wat gewijzigd worden en konden we de Tongelaar bij Mill links laten liggen. Via de Bergerheide met Wateral, Wintertaling werd gekozen voor Gennep waar een Pijlstaart jammerlijk niet thuis bleek maar wel de enige Grote Gele Kwikstaart kon worden bijgeschreven. Onderweg langs de Gebrande Kamp waar een Lepelaar en Grote Zillie de lijst langer maakte. De Kraaienbergsse Plassen leverde naast de enige Blauwborst een voor het binnenland lastige Bontbekplevier op. Door naar Batenburg waar het leuk vogelen was met Kluut, Regenwulp, Wulp, Tafeleend en Kemphanen. Rond het middaguur werd een voorzichtige balans op gemaakt. “Hierna wordt het alleen nog maar

Paapje

Foto: Harvey van Diek

sprokkelen” zeiden mij medecompagnons. En inderdaad de snelheid van het binnenhalen van nieuwe dagsoorten ging plots veel trager. Op weg naar de uiterwaarden van Winsen werd een fraaie man zomerkleed Paapje gezien maar de stil gehouden Grauwe Gors aldaar werd niet gevonden. Daarna via de Bonte Kraai van Weurt naar het grote grindgat aldaar waar helemaal achterin een groep van ongeveer 20 Noordse Kwikken verbleef. De hele dag werd er druk gespeculeerd over soorten die gemist waren en op het eind van de middag werd ervoor gekozen om nog wat bosgebieden aan te doen waar tot opluchting Vuurgoudhaantje, Glanskop, Goudvink en Havik werden gezien. Sjonge onze daglijst begon er toch wel indrukwekkend uit te zien maar veel tijd om daar bij stil te staan was er niet, de tijd gaat immers erg snel op een dag waar heel veel gebeuren moet. Snel door naar de Oude Waal waar maar liefst 7 Pontische Meeuwen te zien waren en het alweer Harvey was die een klein zwart puntje in de lucht zag wat door de scoop een Raaf bleek te zijn. Dit vormde een erg fijne inhaler omdat hij op de Hamert mislukt was. Onderweg naar de Kerkdijk kwamen we nog een fietsende Bram

Ubels tegen. Gelukkig merkte dit lid van een concurrerend team ons niet op want zelfs de datum van uitvoering van een Big Day is zeker voor concurrenten strikt geheim. Langs de Kerkdijk konden verschillende Zomertalingen worden genoteerd en bij de Ooijsche Graaf de enige Boomvalk. Om 19.00 uur gunde we ons een beetje tijd voor een snelle vette hap te Leuth die op een strategisch punt bij de Kaliwaal genuttigd werd. Dit bleek een uitstekende keuze want Menno ontdekte hier een rustig, laag overtrekkende Zwarte Wouw even later gevolgd door een adulte man Bruine Kiekendief die aan het jagen was boven een bloeiend koolzaadveld. In Kekerdom spraken we kort met Johan Bekhuis en echtgenote die duidelijk geamuseerd waren over het doel van onze dag. De schemer begon zich langzaam af te tekenen in de Millingerwaard maar toch konden hier een zingende Rietzanger, 5 Watersnippen en een overvliegende Grote Mantelmeeuw als nieuwe dagsoorten worden bijgeschreven. Een klopjacht om een zingende Bosrietzanger te vinden mislukte. De schaars voorkomende Patrijs is in deze tijd van het jaar erg onopvallend en ondanks de “perfecte” imitatie van het geluid door Men-

Bergerheide

Terwijl er een Zwarte Wouw wordt gezien wordt de friet koud. Foto: Harvey van Diek

no langs de Persingsestraat reageerde er geen exemplaar. Alleen een Haas keek op van het vreemde geluid en ik kon een grote glimlach niet onderdrukken. En dan waren daar tot slot nog de uilen. Het kostte een klein uurtje om Bosuil-, Kerk en Steenuil op te rollen en om 23.15uur eindigde onze Big Day. Met 300 gereden kilometers en bijna 19 uur lang vogelen was het een dag om niet te vergeten. Grote missers waren Kleine Bonte Specht en Sperwer waarvan slechts één lid (ikzelf) er eentje

zag deze dag en volgens de spelregels dus niet telbaar. Het vorig jaar gevestigde record door het toenmalig team Twan Teunissen, Marijn Nijsten, Menno Hornman en Harvey van Diek werd met eentje meer verbeterd en staat nu op 135. Het team van 2015 bleek uitstekend op elkaar ingespeeld, creatief, doorzettend, scherp en elkaar versterkend hetgeen resulteerde in een mooie eindscore.

Volgend jaar meer!

Foto: Harvey van Diek

Big Day verslag van Eddy Nieuwstraten, Martijn Verdoes & Bram Ubels.

Geschreven door: Bram Ubels.

Al een aantal jaar speelde ik met de gedachte een regionale Big Day te houden, leek me namelijk erg leuk! Had alleen ooit eens op Schiermonnikoog gebigdayd (mooi werkwoord), met goede ervaringen. Vorig jaar de regionale Big Day georganiseerd maar had uiteindelijk zelf niet mee gedaan. Dit jaar dan maar in de herkansing en nu met een wat serieuzere aanpak. Eddy Nieuwstraten had meer ervaring met onder meer landelijke Big Day's (wat toch wel weer een andere tak van sport is), had ooit één dag het record van de provincie Groningen op zijn naam en was ook in voor de Nijmeegse Big Day! Martijn Verdoes en Frank Wildschut, twee nieuwkomers in de regio (althoewel ook alweer een aantal jaar) waren ook enthousiast en zo begonnen ergens begin dit jaar de wilde plannen om een serieuze poging te wagen het record van 134 soorten uit 2014 te verbreken. Van een serieuze aanpak mag gesproken worden want half maart maakten Frank Wildschut en ik al de eerste verkenningronde om 's nachts wat uilen in kaart te brengen. Score: drie plekken voor Bosuil. Vanaf half april kon het echte verkenningswerk beginnen en bezochten we regelmatig gebiedjes die we niet zo goed kenden. Martijn checkte een plek voor Tafeleend en Smient, Eddy voor onder meer Grutto en Patrijs en ik vond per toeval een nest van Middelste Bonte Specht op de Sint Jansberg, dat konden we goed gebruiken! Op 26 April besloten Eddy, Frank en ik een eerste grote verkenningronde te maken ten zuiden van Nijmegen. We vertrokken om 07:00 richting de Hamert waar we begonnen met het checken van een plek voor Kortsnavelboomkruiper. Deze hield echter z'n bek dicht maar we vonden vlakbij wel een zingen-

de Kleine Barmsijs in geschikt broedbiotoop. Kijk, van dat soort dingen moet je het hebben! Onthouden! Na een vrij grote ronde Hamert vogelde we via Reijnders Meer, Beugen, Kraaienbergse Plassen en Batenburg terug richting Nijmegen. Met onder andere Casarca, Raaf, Rode Souw, Noordse Kwikstaart, Temminck's Strandloper, Pijlstaart en Toendrarietgans hadden we eigenlijk best een succesvolle dag. Thuis aangekomen toch maar even tellen hoeveel het dagtotaal nou eigenlijk was: in tien uur tijd zonder enige voorbereiding hadden we zomaar 115 soorten gezien! Als we serieus hadden doorgepakt hadden we zomaar eens een hele nette score neer kunnen zetten! Daarna volgde nog enkele kleine verkenning rondes, een nachtronde, waarneming.nl werd leeggetrokken en er werd veel gespeculeerd over de beste tactiek. Op Eddy na kende we de Hamert eigenlijk niet tot slecht. Was het dan wel verstandig om daar met de ochtendschemer te beginnen? Nee, eigenlijk niet. Na nog enkele andere opties overwogen te hebben deden we het uiteindelijk toch. En zo begonnen we uiteindelijk met een (geestelijk) jong team aan de regionale Big Day. Zonder Frank helaas. Hij moest op het laatst toch afzeggen vanwege andere verplichtingen op zijn werk.

Op 10 mei 23:15 staat Eddy bij mij voor de deur. Ik heb daarvoor ruim twee uur in bed gelegen maar geen oog dicht gedaan. Voor Eddy gold hetzelfde. Samen pikken we Martijn op voor zijn gloednieuwe huis ergens in een nieuwbouwdoolhof. We rijden richting Maldens Vlak. Het is een mooie rustige nacht; weinig wind, bewolkt en warm. Ideaal lijkt ons. Ruim op tijd arriveren we. Na een paar minuten is het 00:00. 11 mei. We mogen los!

In de eerste minuut roept al een jonge Ransuil, yes! Daar hadden we niet op gerekend hier. Dat scheelt tijd. Zeven minuten later begint een Nachtzwaluw te zingen. Hier zijn we snel klaar. We rijden richting stuwwal voor een plek voor Bosuil maar omdat we voor op schema liggen besluiten we onderweg op een willekeurige plek in het bos te stoppen. Martijn, overigens een ster in het imiteren van allerlei soorten vogels, fluit een aantal keer op zijn vingers en jahoor: er reageert een Bosuil!

1. 00:01 Ransuil
2. 00:08 Nachtzwaluw
3. 00:14 Bosuil

We rijden naar de Hezelstraat waar we hartelijk worden ontvangen door de eerste zangvogels en zelfs een Koekoek heeft er al zin in. Net als wij overigens! Na niet al te lang wachten begint er een Steenuil te roepen op een plek waarvan we niet wisten dat ie d'r zat en niet veel later ook een roepende Kerkuil. We lopen steeds verder voor op schema.

4. 00:40 Nachtegaal
5. 00:41 Blauwborst
6. 00:46 Meerkoet
7. 00:47 Koekoek
8. 00:47 Grauwe Gans
9. 00:56 Steenuil
10. 00:58 Merel
11. 01:10 Kerkuil

We rijden naar de Tiengeboden. Geen Waterral of Porseleinhoen, wel een ratelende Sprinkhaanzanger en snerpende Bosrietzanger. Daarna bezoeken we nog de Ooijse Graaf waar we weer Steenuil en Kerkuil hebben en tot slot het Zwanenbroekje.

12. 01:20 Sprinkhaanzanger
13. 01:20 Bosrietzanger
14. 01:51 Heggenmus
15. 01:57 Kievit

16. 02:03 Knobbelzwaan
17. 02:05 Wilde Eend
18. 02:10 Kleine Karekiet
19. 02:11 Waterhoen
20. 02:32 Scholekster
21. 02:33 Krakeend
22. 02:34 Rietgors
23. 02:34 Waterral
24. 02:35 Blauwe Reiger
25. 02:48 Ooievaar

Als we voor de schemer op de Hamert willen zijn, en dat willen we, moeten we nu toch wel vertrekken. En daarmee zijn in het eerste deel van de nacht alle targets gelukt, weliswaar zonder bonussen, maar we zijn tevreden. We laten de Ooijpolder voor bijna 18 uur achter ons. Onderweg naar de Hamert zien we Egel en Wild Zwijn. Iets voor vieren arriveren we in het gebied waar we het voor een groot aantal soorten wel van zullen moeten hebben. Als we uitstappen horen we direct twee Nachtzwaluwen zingen. Het is inmiddels toch wel afgekoeld en het begint langzaam te schemeren. We lopen richting de Nachtzwaluwen die we uiteindelijk waanzinnig fraai kunnen bekijken in het licht van Martijns Mac light en dan komt ineens de eerste bonussoort overgevlogen. Twee baltsende Houtsnippen! Gaaf! Wel op gehoopt maar toch niet echt op gerekend.

26. 03:55 Gekraagde Roodstaart
27. 04:02 Boomleeuwerik
28. 04:15 Houtsnip
29. 04:17 Dodaars
30. 04:17 Veldleeuwerik

Via een korte stop bij het Heerenven met Wulp als leukste soort rijden we door naar het Gelderns-Niers kanaal waar we een stuk langs lopen. Uiteraard aan de goede kant want het kanaal vormt de zuidgrens van het werkgebied. De zangpiek komt nu echt op gang. Eerst alleen overal Roodborsten maar al

snel volgen er meer zangertjes. Het is een ongelofelijk mooi stukje bos voor bijvoorbeeld Kleine en Middelste Bonte Specht en tijdens de voorbereidingen hadden we hier op meerdere plekken Goudvink. Nu niets van dat alles. Geen soorten van betekenis hier ondanks het feit dat we (te) lang blijven hangen, of het moet de Grauwe Vliegenvanger zijn geweest.

31. 04:34 Roodborsttapuit
32. 04:34 Wulp
33. 04:34 Graspieper
34. 04:47 Roodborst
35. 04:49 Zanglijster
36. 05:05 Winterkoning
37. 05:06 Geelgors
38. 05:07 Boompieper
39. 05:15 Houtduif
40. 05:15 Tuinfluiter
41. 05:17 Boomkruiper
42. 05:18 Tjiftjaf
43. 05:21 Koolmees
44. 05:22 Zwartkop
45. 05:24 Goudhaan
46. 05:27 Vink
47. 05:30 Bonte Vliegenvanger
48. 05:32 Grauwe Vliegenvanger
49. 05:37 Grote Bonte Specht
50. 05:42 Pimpelmees
51. 06:00 Appelvink
52. 06:02 Spreeuw

Door naar de volgende locatie voor onder meer Kortsnavelboomkruiper bij het panenkoekenhuis. Deze houdt net als tijdens de voorbereidingen niets van zich horen. Ook dit is weer een ontzettend mooi stuk bos. Op de plek waar we tijdens de voorbereiding een zingende Kleine Barmsijs hadden denken Martijn en ik kort één strofe van 'm te horen maar te kort om zeker te zijn. We moeten helaas door. Gelukkig even verderop wel een roepende Goudvink wat achteraf gezien onze enige was deze dag. Komen we goed mee

weg!

53. 06:23 Groenling
54. 06:23 Huismus
55. 06:25 Gaai
56. 06:28 Boomklever
57. 06:29 Kauw
58. 06:29 Zwarte Specht
59. 06:32 Holenduif
60. 06:32 Zwarte Kraai
61. 06:36 Glanskop
62. 06:51 Staartmees
63. 07:03 Fitis
64. 07:05 Fluiter
65. 07:07 Goudvink
66. 07:18 Ringmus
67. 07:18 Gierzwaluw

Tijd voor de eerste plek waar best wel wat vanaf hangt: het Heerenven. De twee dagen ervoor zaten er namelijk Bontbekplevier, Bosruiters, Krombekstrandloper, Kleine Strandloper en Zwarte ruiters. We beginnen met scannen. Drie Lepelaars, een Groenpootruiter, een Kleine Plevier en euhmm....., ja, niets dus! Het hele Heerenven was leeg! Oeff, een vette tegenvaller. Alles was de afgelopen nacht vertrokken. Vanaf hier beginnen we een grote rondwandeling over de Hamert. Bij het Pikmeeuwenwater zit een vrouwtje Bruine Kiekendief ter plaatse en een de enige Tapuit van de dag laat zich zien, dat is fijn! Het begint goed op te warmen en er hangen best wat rovers in de lucht. Eerst een Havik, dan volgen enkele Wespddieven en iets voor negenen pikt Eddy heel in de verte boven de bosrand een Rode Wouw op. Bonus!

68. 07:36 Boerenzwaluw
69. 07:36 Lepelaar
70. 07:36 Groenpootruiter
71. 07:40 Grote Lijster
72. 07:49 Kleine Plevier

- 73. 07:50 Bergeend
- 74. 07:50 Witte Kwikstaart
- 75. 07:53 Grasmus
- 76. 08:01 Groene Specht
- 77. 08:01 Zomertortel
- 78. 08:09 Buizerd
- 79. 08:11 Wielewaal
- 80. 08:11 Kneu
- 81. 08:19 Bruine Kiekendief
- 82. 08:20 Kuifeend
- 83. 08:22 Oeverzwaluw
- 84. 08:29 Torenvalk
- 85. 08:31 Tapuit
- 86. 08:33 Aalscholver
- 87. 08:47 Havik
- 88. 08:47 Wespendif
- 89. 08:48 Kokmeeuw
- 90. 08:52 Rode Wouw

We lopen verder richting wat naaldbospercelen want we hebben nog steeds geen Kuifmees. De komende twee uur vallen tegen

mede door het feit dat we er al een goede wandeling op hebben zitten en de temperatuur inmiddels flink oploopt. De man met de hamer slaat toe. Ook zien we een aantal soorten niet waar we toch wel een beetje op gerekend hadden zoals Raaf, Matkop, Zwarte Mees en Paapje. Kuifmees lukt overigens wel vrij snel. Op een gegeven moment vliegt een Regenwulp over, dat is dan toch wel weer fijn en op het Westmeerven zit een vrouwtje Wintertaling. Die kun je ook maar beter hebben. Voor we de Hamert verlaten checken we nog één keer het Heerenven vanaf de noordkant maar het is nog zo leeg als een paar uur daarvoor.

- 91. 09:05 Kleine Mantelmeeuw
- 92. 10:10 Kuifmees
- 93. 10:11 Zomertortel
- 94. 10:16 Wintertaling
- 95. 10:38 Regenwulp
- 96. 10:51 Boomvalk

- 97. 11:10 Tureluur
- 98. 11:14 Grote Canadese Gans

Onderweg naar het Reijndersmeer weet Eddy ons naar een plek te leiden waar we bij het uitstappen direct een Zwarte Mees horen zingen. Precies zoals de bedoeling was. Snel verder. Op het Reijndersmeer geen Geoorde Futen, al hadden we daar ook niet echt op gerekend. Wel de eerste Brandganzen. Tot slot nog een wandeling over de Bergerheide waar gelukkig toch één Raaf over komt en niet veel later twee Casarca's! Nice! Op een plasje aldaar foerageren de mannelijke exemplaren van de Zomer- en Wintertaling tezamen.

- 99. 11:26 Ekster
- 100. 11:29 Zwarte Mees
- 101. 11:53 Brandgans
- 102. 11:53 Fuut
- 103. 12:09 Putter
- 104. 12:16 Raaf
- 105. 12:22 Zomertaling
- 106. 12:24 Casarca

Een minuutje Eckeltse Beek levert ons nog de eerste Gele Kwik van de dag op en we karren door naar de Sint Jansberg voor een viertal targets waarvan alleen Grote Gele Kwikstaart lukt. Middelste en Kleine Bonte Specht en Vuurgoudhaan geven niet thuis. Toch wel teleurgesteld moeten we weer verder en bezoeken eerst de Leemput bij Milsbeek waar ook twee targets niet lukken, waardeloos! Bij het Dal van Niers tegen Gennep aan zat de laatste tijd nog weleens een vrouwtje Pijlstaart dus ook daar een bliksembezoek maar je raad het al, geen Pijlstaart.... En zo weten we in ruim twee uur tijd slechts één soort te zien die er toe doet.

- 107. 13:02 Gele Kwikstaart
- 108. 14:07 Grote Gele Kwikstaart
- 109. 14:13 Braamsluiper

- 110. 14:40 Visdief
- 111. 14:40 Oeverloper
- 112. 15:11 Roek

We steken de Maas over en bezoeken de Kleine Vilt bij Beugen in de hoop dat de Roodhalsfuut daar nu wél zwemt maar verder dan Huiszwaluw en IJsvogel komen we niet.

- 113. 15:18 Huiszwaluw
- 114. 15:25 IJsvogel

Inmiddels achter op schema en een hoop soorten gemist. We zijn doodmoe en belanden in een dipje waarbij het vertrouwen in een nieuw regionaal record even helemaal verdwijnt. Aan de andere kant missen we ook nog best wat makkelijke soorten maar het zal van de Kraaienbergse Plassen en Batenburg afhangen of we nog in de buurt van het oude record komen. De Kraaienbergse plassen: we beginnen bij plas vijf. Vrijwel direct hebben we een aantal masturberende mannen in beeld. Moeten we deze plas echt wel afkijken? Toch maar even snel doen en dat werpt z'n vruchten af. Eddy vindt een mooie Geoorde Fuut en vrijwel tegelijkertijd zwemt er een mannetje Tafeleend mijn beeld in! Vette bonussen voor op een Big Day. Dat geeft de burger moed! Helaas zit de Slechtvalk die we nog moeten niet in z'n kast. Bij plas 7 vindt Martijn een fraaie Kleine Strandloper en zien we de gebroken-vleugel-Toendrarietganzen. Dit geeft dan toch wel weer vertrouwen.

- 115. 15:53 Geoorde Fuut
- 116. 15:54 Tafeleend
- 117. 16:23 Kleine Strandloper
- 118. 16:39 Toendrarietganzen

De tijd begint steeds meer de beperkende factor te worden. Stiekem hebben we nog best wat gebieden te gaan. Hopelijk zitten er een beetje stelten bij Batenburg want we moeten

er nog best wat. En gelukkig geeft Batenburg de boost die we nodig hebben! Binnen no-time zien we maar liefst elf nieuwe soorten! Elf, Ongelofelijk! Vanaf dit moment hou ik alleen de tijden niet meer zo nauwkeurig bij. Grappig is wel dat we pas na 17:00 de eerste Turkse tortel zien.

- 119. Slobeend
- 120. Grutto
- 121. Kolgans
- 122. Turkse Tortel
- 123. Noordse Kwikstaart
- 124. Bosruiter
- 125. Kemphaan
- 126. Slechtvalk
- 127. Patrijs
- 128. Geelpootmeeuw
- 129. Kluut

We tellen een aantal keer en komen op 130 soorten. Het lijkt nu toch ineens wel serieus te worden. We hebben er nog vijf nodig voor een nieuw record. Is te doen zou je zeggen maar we hebben geen tijd te verliezen. We moeten keuzes maken. Een snelle stop bij de Loonse Waard resulteert in de eerste zekere Zilvermeeuw van de dag. Het Grindgat bij Weurt moeten we overslaan. We hadden daar eventueel een Smient kunnen zien, al was die achteraf gezien al weg, en we moesten nog een aantal meeuwen. Wel stoppen we kort bij de verminkte Bonte Kraai van Beuningen. Als de vogel op de akker zit is ie zo gevonden. Dat blijkt echter niet het geval te zijn. Wel zien we hier een koppeltje Patrijs, maarja, die hadden we inmiddels al. Snel door. Er wordt flink gespeculeerd gezien de tijd. Welke soorten kunnen we nog het makkelijkst zien zonder er veel tijd in te steken? We besluiten de Gendtse Polder ook over te slaan waar al een tijdje een Grote mantelmeeuw rond hing. De komende uren ervaren we als een race tegen de klok. Snel de heuvelrug bij Ubbergen op:

geen Mibo, wel Vuurgoudhaan! We rijden de Ooijpolder in waar de eerste Zwarte Stern van de dag boven de Oude Waal vloog, een inkopertje. Nog twee voor een regionaal record. Dat dat moet lukken, daar zijn we nu wel van overtuigd. Langs de Kerkdijk zien we een kwikstaart die wel heel erg aan Rouwkwikstaart doet denken alleen Eddy is niet overtuigd en we tellen hem niet. Bij de Erlecomse Waard hopen we nog wat meeuwen te zien maar het strandje is angstaanvallig leeg. Misschien al naar de slaappleats? Ook de Zwarte Roodstaart zingt niet en die hebben we toch echt nodig! Eddy komt op het geniale idee op de opgestapelde bakstenen van de steenfabriek aan de overkant van de Waal te scannen met z'n scoop en jawel hoor: daar zit een Zwarte Roodstaart! In de Millingerwaard lijkt de kans op iets nieuws nu het grootst. Matkop, Rietzanger, Kleine Bonte Specht, Grote Zilverreiger of een grote meeuw bijvoorbeeld. Vrij snel zien we een Grote Zilverreiger staan, daarmee staat de teller op 134 en is het staande record geëvenaard! Het is inmiddels wel aan het schemeren maar we hebben nog een paar uur. Die Rietzanger zou toch moeten zingen op zo'n zwoele avond, want dat is het! Maar nee... Overigens zien we nog wel een mooie Bever zwemmen.

- 130. Zilvermeeuw
- 131. Vuurgoudhaan
- 132. Zwarte Stern
- 133. Zwarte Roodstaart
- 134. Grote Zilverreiger

Gestrest lopen we rond, iedere minuut veranderend van plan. Best vermoeiend, en we waren al zo moe... Martijn is trouwens nog wel opvallend scherp tot op het eind, dat moet zeker gezegd worden! Maar ja, wat moeten we nou? Inderdaad: nog één soort. Maar welke? Vanaf de dijk bij Millingen zien we enkele tientallen grote meeuwen vliegen.

Daar zit zeker weten een nieuwe soort tussen maar het is te ver en te schemerig om er iets van te maken. We proberen nog één keer Matkop bij de Hezelstraat. Vrij kansloos want deze blijken al op stok te zitten. Wel steekt er een Das over. Gaaf! Volgens Martijn telt deze voor tien. Het wordt nu echt donker en de opties zijn zo goed als op. Het zal toch niet? Uit wanhoop gaan we voor de laatste poging. Een redelijk absurd plan al zeg ik het zelf want het is nog best een stuk rijden. In het donker rijden we naar de Gendtse polder in de kleine hoop dat de Grote Mantelmeeuw daar ligt te slapen op het eilandje. Als we met groot licht op het eilandje schijnen zien we enkel Grauwe Ganzen. Bekaf ploffen we neer op een bankje op de dijk. Wat een dag! In het lantaarnlicht komen eerst een Ransuil en vlak daarna een Kerkuil schitterend langs gejaagd over de dijk. Genieten! Toch voelt het een beetje alsof we gefaald hebben omdat we de laatste 2,5 uur van de dag niet één nieuwe soort hebben kunnen zien en daarmee het oude record niet

verbroken hebben.

De volgende dag blijkt dat Martijn foto's heeft gemaakt van de kwikstaart bij de Kerkdijk en bij naderebestudering blijkt tertochechten Rouwkwikstaart op te staan! Haha, dus toch! 135....

135. Rouwkwikstaart

Missers:

Stormmeeuw, Pontische Meeuw, Grote Mantelmeeuw, Middelste Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Paapje, Rietzanger, Matkop en Bonte Kraai.

Fijnste soorten:

Geoorde Fuut, Toendrarietgans, Casarca, Tafeleend, Rode Wouw, Wespendif, Bruine Kiekendif, Patrijs, Kleine Strandloper, Houtsnip, Regenwulp, allen uilen, Nachtzwaluw, Raaf, Noordse Kwikstaart en Rouwkwikstaart.

Volgend jaar weer!

Een Matkop zien begin mei kan soms erg lastig zijn.

Foto: Vincent Sanders

Big Day verslag van Bart Hoogesteger, Simon van Brunschot en Athol Burrill. Geschreven door Athol Burril.

Alles van onze dag was op 3 mei te vinden op de vogelwerkgroep site.

Wij begonnen om 3.00 uur s 'nachts en vanuit de Lindenholt is Weurt dichtbij. Hopend op de uilen van Hennie, maar daar alleen oa. gakkende ganzen. Door naar de Ooijpolder waar ik vertelde dat ik had gelezen in een verslag van vorig jaar, dat als je in je handen zou klappen dat de vogels daarop gaan reageren en inderdaad het werkt. Gekraagde Roodstaart Blauwborst maar alles behalve de Waterral. Wat zo een dag speciaal maakt is een Das die voor de auto lampen de weg oversteekt heel stiekem. Staan wachten in spanning en hopen op ...

Prachtig wandeling gemaakt op de Sint Jansberg. Ik was daar namelijk nooit eerder geweest, daar de Middelste Bonte Specht en veel andere soorten bij kunnen schrijven. Om daarvandaan richting De Hamert te gaan. Wilde heel graag op de telpost van Jan Erik staan tussen 9:30 en 11:00 Had hem namelijk gevolgd de week voorafgaand en samen hadden ze daar bijna dagelijks in deze periode Visarend, Rode Wouw en Kiekendieven. Bij aankomst staat daar gelukkig Lo Troisfontaine, die ons verteld dat het in Frankrijk bijzonder slecht weer is en daarom zijn er geen trekvogels te bekennen, weer wat geleerd.

Paul met excursie groep komt langs, gezellige ontmoeting op de bult. Wel verteld dat wij op 72 soorten zaten. Ook handig met wat tips, Bart's mooiste moment van de dag is een Paapje tp. Terug wandelend een Fluiter en voor mij heel speciaal moment is een groep Gierzwaluwen over de Heerenven. De zomer is aangebroken heerlijk. Ook 5 Boomvalken ter plaatse.

In de jaren negentig als beginnende vogelaar stond de Appelvink als eerste op mijn wenslijst te zien, maar als je op zo'n dag hem niet alleen ziet opvliegen van de grond maar ook op schouder hoogte kan bewonderen, maakt dit zulke dagen speciaal.

Deze dag heeft mij doen denken aan een excursie reis naar Georgia, heel vaak bij uitstappen daar hoor je dan Bijeneters, maar hier hadden wij bij uitstappen Wielewaal roepend minstens 5 keer op verschillende plaatsen. Stap uit bij de Zomertortel, eerst Zomertortel dan Wielewaal. Trouwens ook heel mooi gezien.

Natuurlijk terug naar Weurtse Grindgat voor Beflijster en Noordse Kwikstaart .

Batenburg is als afsluiter van de dag met op de weg terug een Steenuil. Het is dan ongeveer 21:00 en het is mooi zo.

Wat een weer, vergeleken met de miserabele dag van vorig jaar, harde wind en regenbuien. Maar toen toch 106 soorten, dus met 8 soorten meer zijn wij dik tevreden, met heel goed weer. Wij maken het voor ons zelf niet te moeilijk om volgende jaar weer over ons record te gaan.

Mijn eerste big day was in 1999 en toen had ik persoonlijk 64 soorten als groep 120. Wist toen het verschil tussen Hout en Holenduif niet. Dit was een landelijke Big Day, kris kras door Nederland.

Tot volgend jaar, voor ons is er nog zoveel meer te behalen ;)

Oproep: samen alert zijn op de Gierzwaluw

Jochem Kühnen

Ik ben, zoals altijd, met allerlei werkzaamheden bezig om Gierzwaluw-nestplaatsen te realiseren, maar ook om bestaande plaatsen te beschermen. Voor dat laatste wil ik zo veel mogelijk mensen om hulp vragen. Ik zal naast deze oproep ook nog wat lokale media benaderen.

Komend najaar zal in allerlei dorpen hier in de omgeving gerenoveerd gaan worden. Er is door de woningbouwcoöperatie weliswaar een ecologisch adviesbureau ingeschakeld om onderzoek naar nestplaatsen van beschermde soorten te laten uitvoeren, maar dit zal nooit een volledig beeld opleveren. Er is vanuit de wetgeving namelijk geregeld dat twee veldbezoeken op een gunstig tijdstip voldoende zijn. Dat is niet zo, tenzij je dat met een team van 50 ervaren mensen doet of zo. Ik heb goede contacten bij betreffend adviesbureau en door mij aangeleverde nestlocaties worden meegenomen. Voor elke nestplaats van Gierzwaluwen die bij een renovatie verloren gaat of ontoegankelijk wordt gemaakt moeten volgens de wettelijke bepalingen vijf nestvoorzieningen worden aangebracht. Voor elke nestplaats van Huismussen zijn dat drie voorzieningen. Omdat Huismussen m.i. een stuk makkelijker te inventariseren zijn wil ik mijn oproep vooral richten op Gierzwaluwen.

De plannen zijn bij mij (nog) niet tot in detail bekend, maar het gaat om wijken/woningen in Groesbeek, Breedeweg, Kekerdome, Ooij, Malden, Overasselt, Beek-Ubbergen en Berg en Dal. Voor al deze plaatsen wil ik dus vragen zo veel mogelijk op Gierzwaluwen te letten. Ik ben natuurlijk geïnteresseerd in vastgestelde nestlocaties (bijv. door het waarnemen van in- of uitvliegers of terugroepende Gierzwaluwen vanuit een nestplaats naar voorbij vliegende Gierzwaluwen), maar ook in vermoedelijke locaties. Deze laatste zou ik zo noemen bij bijv. aanhakende Gierzwaluwen, niet-roepende vogels (mogelijk slechts verkenning), herhaalde giervluchten langs een bepaald punt (twee keer roepend langs dezelfde regenpijp bijv. is zo goed als zeker een nestlocatie!).

Ik ontvang graag zo veel mogelijk gegevens over dit soort locaties, in ieder geval adres en aantal, maar graag ook datum en wellicht een foto van betreffende locatie.

Voor wie nog wat oefening wil in het herkennen/vinden van nestlocaties, iedereen is van harte welkom bij één van de excursies die ik komende tijd nog zal geven (zie een overzicht in de agenda van de VWG of mijn eigen website (zie hieronder)).

Als er nog vragen zijn hoor ik het graag. Verder zie ik de mails graag binnen stromen!

Avifaunasoort in de schijnwerpers

Nachtswaluw - *Caprimulgus europaeus*

Voorkomen in onze regio: vrij schaarse zomervogel en doortrekker in onbekend aantal.

De digitale avifauna van de vogels van ons werkgebied is een ware schatkamer van kennis en informatie (te vinden op www.vogelwerkgroepnijmegen.nl). Al meer dan 350 vogelsoorten staan beschreven. In elk nummer van de Mourik zetten we een soort in de schijnwerpers. Dit keer: de Nachtswaluw.

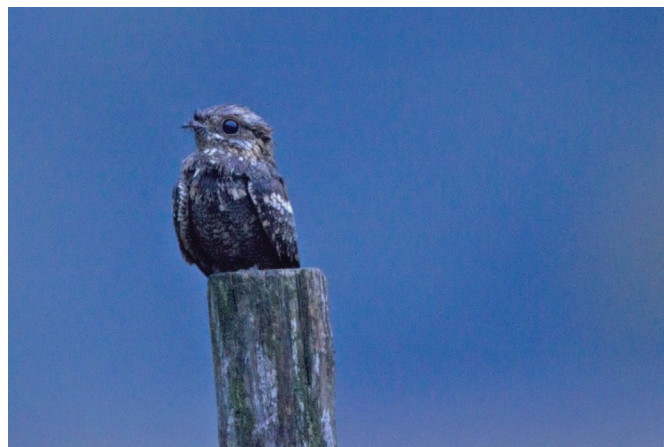
Tekst: Fred Hustings

Sinds het midden van de jaren '90 is er landelijk gezien sprake van een licht herstel van de nachtswaluwpopulatie. Maar is dat ook in onze regio zo?

Voorkomen in de broedtijd

Huidig voorkomen

Als broedvogel van heide of open naaldbos is de Nachtswaluw gebonden aan de zandgronden binnen het werkgebied. Het kerngebied wordt gevormd door de Limburgse Maasduinen, met name de grotere natuurgebieden. De belangrijkste zijn, van zuid naar noord: De Hamert (10-15 paren), de Wellsche Heide (5-7), de Bergerheide (20-30) en het Quin/Broedersbos (8-10). Ook verschillende kleinere heideterreinen zijn bezet, waarbij de Mulderskop met aangrenzend Zweefvliegveld Malden in het oog springt (3-5 paren). Dit is tevens het enige gebied in het Rijk van Nijmegen waar de soort jaarlijks broedt. Wellicht komt daarin verandering; in de Overasseltse en Hatertse Vennen die, afgezien van de intensieve recreatie, potenties voor de soort lijken te hebben, werd op 1 juni 2010 een zingende vogel opgenomen. Het voorkomen op de Brabantse kant is, vergeleken met

Nachtswaluw, 14 augustus 2014, Mulderskop

Foto: Harvey van Diek

Noord-Limburg, opmerkelijk schaars en tegenwoordig beperkt tot een enkel paar op de Ullingse Bergen.

De huidige populatie in het werkgebied kan op rond 60 paren worden geschat. Op een landelijke broedpopulatie van 1600-1850 paren in 2007 (het Jaar van de Nachtswaluw; Sovon/Vogelbescherming) betekent dit een aandeel van 3,5%.

Biotoop

De meeste Nachtswaluwen bewonen kleinschalige, weinig vergraste of vermoste heidevelden met enige opslag en veel landschappelijke overgangen. Grote open heidevelden worden gemeden. Een minderheid (<25%) vestigt zich in schrale dennenbossen met brede zandpaden (brandgangen), heiderestanten en weinig ondergroei (o.a. Wellsche Heide, zuidrand Bergerheide, Broedersbos). Kleinschalige terreiningrepen worden op heide getolereerd

of zelfs gewaardeerd (plaggen, gevolgd door extensieve begrazing), maar bij grootschalige ingrepen verdwijnt de Nachtzwaluw. Naaldbossen worden aantrekkelijker voor vestiging door kappen, dunnen of stormschade.

Veranderingen

1950-1980

De eerste aantalsopgaven dateren uit de jaren vijftig, toen de Nachtzwaluw in ieder geval in het Rijk van Nijmegen veel talrijker was dan nu. Een conservatieve schatting gaat uit van tenminste 40 broedparen in 1957-60. Dat aantal daalde tot 5-7 in de jaren zeventig, waarbij de soort o.a. verdween van Heumensoord (oorspronkelijk 6 paren, absent na 1964). De afname werd vooral geweten aan sterk toegenomen recreatie, inclusief het aanleggen van het Vierdaagsekamp, in combinatie met villabouw en andere activiteiten. Nietgenoemd, maar vermoedelijk wel van invloed, is het wegvallen van heidebeheer (waardoor verbossing optrad) en veroudering van aangeplant naaldbos (in jonge stadia geschikt voor Nachtzwaluwen, daarna veel minder). In 1974 werd voor het laatst een territorium vastgesteld in het gebied van de Hatertse Vennen.

Over de situatie in de Noord-Limburgse gebieden is vóór 1980 amper iets bekend, maar het is aannemelijk dat de soort ook daar in aantal en verspreiding terugging.

1980-heden

De langdurige afname lijkt in de jaren tachtig tot stilstand te zijn gekomen. Hij werd gevolgd door een licht herstel dat in sommige gevallen duidelijk samenviel met hernieuwd heidebeheer. Zo vestigden zich opnieuw Nachtzwaluwen op Mulderskop en omgeving, waar de soort rond 1975 ontbrak

maar vanaf 1988 jaarlijks met 2-4 paren broedt. Een ander voorbeeld is de recente vestiging in het Korendal bij Molenhoek. Het leidde in het Rijk van Nijmegen echter niet tot een echt herstel van de sterk geslonken verspreiding en populatie. In hoeverre de aantallen in de belangrijke Noord-Limburgse natuurgebieden zijn toegenomen, is moeilijk te bepalen. In gebieden die gedurende meerdere jaren geteld zijn, maar door verschillende tellers(groepen), zijn opvallende schommelingen geconstateerd. Deze kunnen (deels) te maken hebben met verschillend onderzoek. Een voorbeeld is de Bergerheide, met aantalsopgaven van 10-27 paren in 1985-2005. Ook gebieden die jarenlang met dezelfde methode en door dezelfde waarnemer onderzocht werden, laten echter sterk schommelende aantallen zien. De uitersten op De Hamert, in 1987-2003 jaarlijks onderzocht door Jaap Kooistra, waren 7 en 15 paren.

Hoewel in Noord-Limburg recent wel van een lichte toename sprake lijkt te zijn, wordt dit niet ondersteund door vlakdekkend onderzoek van Provincie Limburg. De aantallen in 1993 (53 paren) en 2005 (52 paren) ontlepen elkaar in ieder geval niet.

Met deze min of meer stabiele situatie gaat het werkgebied niet mee in de toename die zich landelijk veel duidelijker manifesteert (toename met 60% in periode 1998-2007).

Fenologie

De eerste Nachtzwaluwen worden in de eerste helft van mei gehoord. De jaarlijkse variatie die er in aankomstdatum lijkt te bestaan, zal grotendeels te maken hebben met de weersomstandigheden. Aanwezige Nachtzwaluwen zullen bij regen en lage temperaturen immers niet zingen, wel bij

droog en warm weer. Aprilwaarnemingen zijn uitzonderlijk:

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Gebied
21-04-1982	1ex.	onbekend	zang	De Hamert
29-04-1993	1ex.	onbekend	zang	Mulderskop
28-04-2009	1ex.	vrouwtje	vondst	Maldens vlak
25-04-2011	1ex.	onbekend	roepend	Mulderskop

<http://nijmegen.waarneming.nl/soort/feno/36>

Voorkomen buiten de broedtijd

De soort wordt door zijn nachtelijke levenswijze vrijwel uitsluitend in de broedgebieden waargenomen. Dat er doortrek moet plaatsvinden, blijkt uit sporadische waarnemingen ver buiten de broedterreinen. Onderstaande tabel laat min of meer recente waarnemingen zien.

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Gebied
23-05-1998	1ex.	onbekend	ter plaatse	Ooijse Banddijk
19-05-2005	1ex.	onbekend	ter plaatse	Staartjeswaard
25-04-2011	1ex.	onbekend	t.p. op weg	Beugense Vilt

Verspreidingskaart Nachtzwaluw 2000 - 2014

Zie pagina 26.

Voor een actuele verspreidingskaart klik op onderstaande link:

http://nijmegen.waarneming.nl/soort/maps/36?from=1011-02-23to=2030-02-23&grid=1000&only_valid=0

Literatuur

van den Bergh L.M.J., Gerritse W.G., Hekking W.H.A., Keij P.G.M.J. & Kuyk F. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. pg 173.

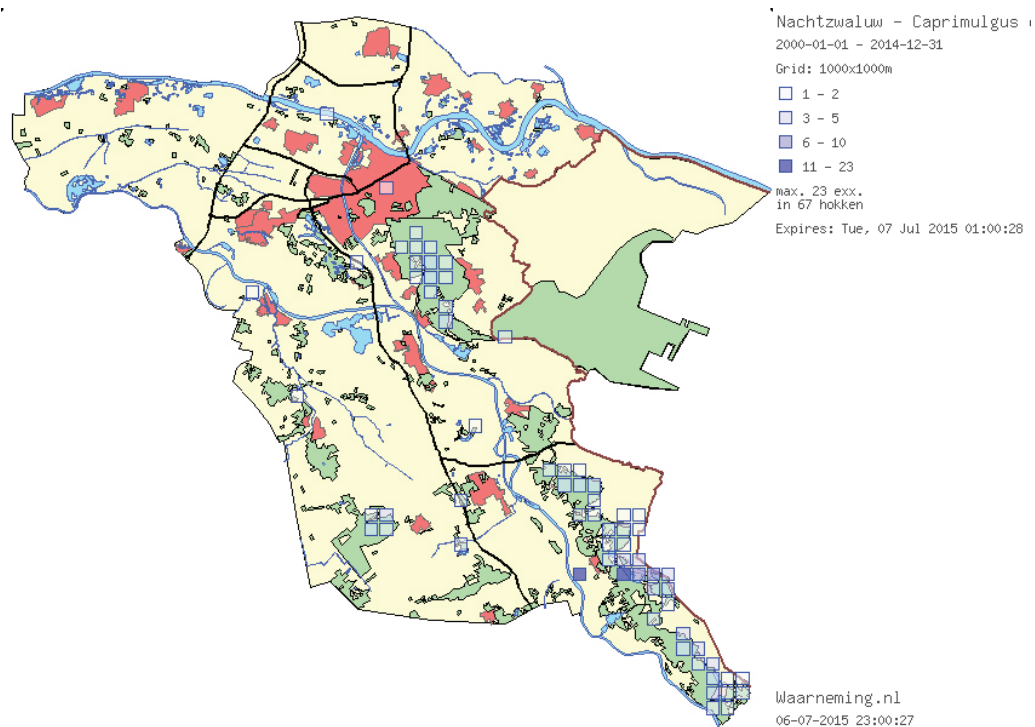
Van Diek H. 2006. Karakteristieke broedvogels van de Bergerheide, toen en nu. De Mourik 32(3): 100-109.

Hustings F., van der Coelen J., van Noorden B., Schols R. & Voskamp P. 2006. Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Roermond.

Van der Weide M. 2006. Dertig jaar Nachtzwaluwen op Mulderskop: tijd voor uitbreiding? De Mourik 32(2): 61-72.

Citeren

Gelieve dit artikel te citeren als: "Hustings F. 2012. Nachtzwaluw - Digitale Avifauna VWG Nijmegen."

Nachtzwaluw, 23 juni 2011, Mulderskop

Foto: Harvey van Diek

Ander flora- en faunanieuws

Sjak Gielen

Urban Biodiversity Nijmegen 2015

Er wordt dit jaar een poging gedaan om de biodiversiteit van de gemeente Nijmegen in kaart te brengen. Nu is de oppervlakte van de gemeente Nijmegen met 57 km² maar zeer beperkt. Zodra je buiten de bebouwde kom komt ben je meestal meteen in een andere gemeente. Aan de zuidkant ben je zodra je de Scheidingsweg oversteekt al in Heumen. Aan de westkant bij Lindenholt en Dukenburg zit je al snel in Wijchen of Beuningen en aan de oostkant begint nagenoeg al het bos in de nieuwe gemeente Berg en Dal. Alleen aan de noordkant ligt nog een verrassend grote lap Nijmegen ten noorden van de Waal met echt buitengebied. Toch ontbreken in Nijmegen diverse biotopen die wel in andere, vaak grotere gemeenten aanwezig zijn. Desondanks behoort Nijmegen tot de absolute koplopers in de landelijke rangschikking voor 2015. De grote motor achter dit gebeuren is Erik van Dijk die dan ook tot op heden het overgrote deel van de waargenomen soorten op zijn conto heeft staan (1400 op 31 mei). Gestimuleerd door

verhalen van de succesvolle 1000-soorten pogingen van Vincent Sanders (Millingen) en Jan Jacobs (Groesbeek) in 2013 is er aanvankelijk volop aandacht geweest voor de mossen en korstmossen. Uit de cijfers in de tabel blijkt dat dat een bijzonder lucratieve keuze is geweest. Nu, aan het begin van de zomer, staat de teller voor die soortgroep al boven de 200. Alleen de planten, één van de vele specialiteiten van Erik, scoren veel hoger met momenteel 656 soorten. Het seizoen voor veel soortgroepen moet eigenlijk nog beginnen en bij vissen, nachtvlinders en andere insecten valt nog heel wat winst te behalen. Vooral de nachtvlinders vormen een heel omvangrijke groep die goed op naam is te brengen. Gebruik van een lichtopstelling met doek in verschillende biotopen is wel noodzakelijk. Paddenstoelen kun je het hele jaar zien maar de herfst is toch de beste tijd. Hulp van kenners is hierbij zeer gewenst. Die hulp komt mondjesmaat opgang voor spinnen, andere geleedpotigen, sprinkhanen, libellen, diptera (vliegen en muggen), hymenoptera (bijen, wespen en mieren) en kevers.

*Een topper onder de nieuwkomers: de wants *Peribalus strictus* 24 mei 2015 Erik van Dijk (eigen tuin).*

Bij de libellen zag bijvoorbeeld Peter Hoppenbrouwers de lastige Plasrombout en Beekrombout in de Staddijk. Joost Vogels ontdekte de zeldzame Haagse Kronkel in park Brakkenstein en Henk-Jan van der Kolk tijdens de korstmossenexcursie het zeldzame Bleek Dijkzonnetje. En om er nog enkele te noemen: Peter Megens gaf leuke aanvullingen bij de zandbijen (Andrena-soorten), Bram Ubels leverde vooral nachtvinders aan en Jouke van der Zee was heel divers in zijn bijdrage.

In onderstaande tabel is te zien hoeveel soorten er ooit en in 2015 - volgens registratie in Waarneming.nl - binnen de grenzen van de gemeente Nijmegen zijn waargenomen. In de laatste kolom is te zien hoeveel nieuwe soorten 2015 voor Nijmegen heeft opgeleverd.

De geregistreerde biodiversiteit was op 1 juni

al met dik 10% (337 soorten) toegenomen.

Opvallend is de geringe winst in 2015 bij de groepen vogels en planten. Dat zijn dus overduidelijk de soortgroepen waar van oudsher al veel naar werd gekeken. Heel anders ligt dat bij soortgroepen die recentelijk pas in de belangstelling zijn komen te staan zoals de mossen en korstmossen, de spinnen en de hymenoptera en diptera.

De in kwantitatief opzicht zeer bescheiden groep van de reptielen en amfibieën is voor 100% binnen (alhoewel de uitgestorven escape Muurhagedis ontbreekt) maar er kunnen natuurlijk nog helemaal nieuwe soorten voor Nijmegen bij komen.

Erik van Dijk heeft een uitgebreide boekenkast, maar dat is tegenwoordig voor veel soortgroepen niet meer nodig. Sommige

soortgroep	ooit	2015	%	nieuw
planten	881	656	74	8
nachtvinders en micro's	465	109	23	18
paddenstoelen	328	86	26	36
vogels	252	164	65	0
mossen en korstmossen	245	209	85	77
vliegen en muggen	164	71	43	31
kevers	159	71	45	27
overige geleedpotigen (o.a. spinnen)	148	101	68	55
bijen, wespen en mieren	124	71	57	38
wantsen, cicaden en luizen	82	57	70	25
libellen	42	18	43	1
dagvlinders	34	19	56	0
weekdieren en overige ongewervelden	33	26	79	10
zoogdieren	32	25	78	2
overige insecten	27	13	48	6
sprinkhanen en krekels	26	7	27	0
vissen	21	8	38	2
reptielen en amfibieën	7	7	100	0
algen, wieren en eencelligen	5	3	60	1
Totaal	3.075	1721	56	337

Begraafplaats Brakkenstein 18 april 2015 Bleek Dijkzonnnetje: één van de vele nieuwe korstmossen. Tijdens de excursie onder leiding van Henk-Jan van der Kolk.
Foto: Erik van Dijk

zoeksysteemen maken het makkelijker dan de traditionele veldgids. Onderstaande tips kunnen een helpende hand bieden:

www.bladmineerders.nl

(voor mijnen in bladeren)

www.microlepidoptera.nl

(voor microvlinders)

www.wilde-planten.nl

(voor vegetatieve planten die met de Heukels soms lastig zijn)

www.vlindernet.nl/rupszoeken.php

(voor rupsen)

www.waarneming.nl bijvoorbeeld:

- de functie gallenzoeker in het dropdownmenu soorten
- de functie galzoeker in het dropdownmenu soorten
- alle vrij beschikbare gidsen in het dropdownmenu soorten
- recente foto's per soortgroep en familie

Met een moderne spiegelreflexcamera met macrolens zijn tegenwoordig relatief eenvoudig kenmerken te fotograferen die voorheen aan een loep voorbehouden waren.

Maar bovenal allerlei (nieuwe) functies in

gemeente	soorten	oppervlakte	biotopen	waarnemers	waarnemingen
Ede	1799	319	69	729	28.108
Almere	1722	231	38	564	17.938
Nijmegen	1719	57	24	317	19.853
Wageningen	1600	32	61	473	25.524
Berg en Dal*	1443	93	57	382	29.427
Renkum	1390	47	48	330	11.286
Bergen (NH)	1316	127	58	807	14.711
Wassenaar	1165	85	51	372	16.158
Arnhem	1200	102	84	493	12.477
Woudrichem	1187	52	19	53	2.727

*Berg en Dal is de nieuwe gemeente waarin Groesbeek, Millingen aan de Rijn en Ubbergen zijn samengegaan.

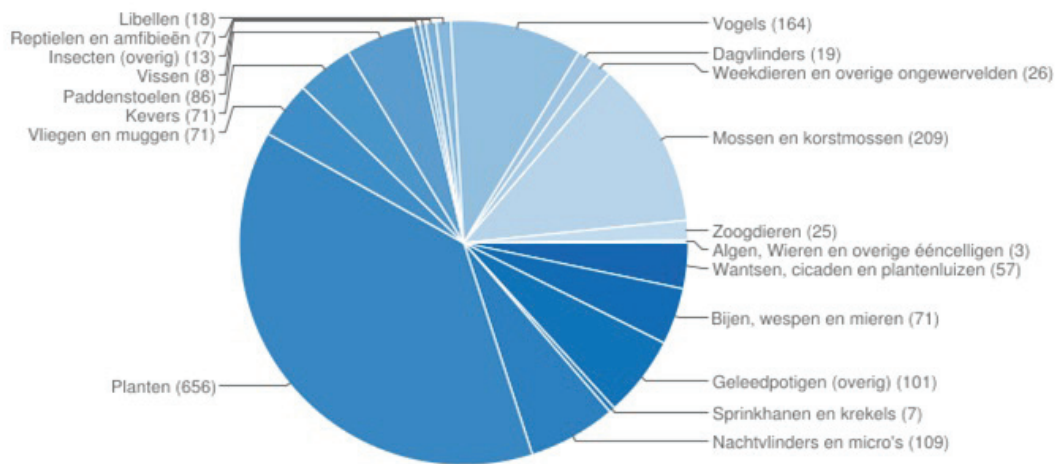
De stand in de top tien van Nederlandse gemeenten was op 2 juni:

Het effect van Urban Biodiversity Nijmegen is duidelijk zichtbaar. In de eindstand van 2014 stond Nijmegen op de 36ste plek met 1809 soorten. Hoewel Nijmegen zeer veel natuurliefhebbers kent, kijken veel daarvan toch buiten hun achtertuin vooral over de gemeentegrens in de Hatertse Vennen, het Heidenrijk, de Stuwwal, de Ooijpolder, etc. Maar het kan allemaal ook in de gemeente Nijmegen blijken soorten als Oeverpieper, Roodhalsgans, Rode Wouw, Zwarte

Wouw, Velduil, Visarend, Beekrombout, Plasrombout, Moeraswespenorchis, Grote Keverorchis, Rond Wintergroen, Schubvaren, Granietschildmos, Vetblad, Vos, Bever, Houtsnip etc.

Wat zal volgen in de tweede helft van het jaar?

Onderstaand cirkeldiagram geeft de relatieve bijdrage (exclusief embargosoorten) van de diverse soortgroepen aan het totaal tot op 1 juni 2015.

Jaar van de Huiszwaluw nu echt van start

nico.vanderpoel1@gmail.com

Als ik dit schrijf zijn de Huiszwaluwen al zo'n twee maanden in het land en worden ze ook al bij de nesten gemeld. Maar niet voor niets vraagt Sovon om pas vanaf 15 juni bewoonde nesten te gaan inventariseren. Dan is de kans veel groter dat er jongen zijn en kan geconstateerd worden of de ouders af en aan vliegen met voedsel. Dus nu, nadat de meeste broedvogeltellingen zijn afgerond, kunnen we ook de huiszwaluwnesten tellen. De criteria heb ik de vorige keer al beschreven; zie vorige Mourik blz. 38. De afgelopen maanden zijn we hard in de weer geweest om in het hele werkgebied tellers te vinden. Er waren spontane aanbiedingen en ik heb mensen gemaild. Het grootste deel van het werkgebied wordt geteld. Zo nu en dan heb ik van de teller niet een laatste bevestiging gekregen op mijn mail, maar ik neem maar aan dat het in dat geval wel begrepen is. Bijzonder is dat ook in het Duitse deel van ons werkgebied geteld wordt. Dat is dus al meer dan in 2005. Er zijn enkele Nijmeegse tellers die naar dat gebied fietsen en Johan Thissen zoekt nog enkele Duitse tellers. De kolonies waar we nog geen tellers hebben, liggen vooral in de gemeenten St. Anthonis

(N.Br.) en Bergen (L.) en in mindere mate in de gemeenten Mill / St. Hubert (N.Br.), Boxmeer en Gennep. Ik kreeg in mijn mailcontacten met personen uit die omgeving het idee dat de vogelwerkgroep bij verschillende personen niet echt bekend was, of men was betrokken bij het IVN aldaar, al of niet in een aparte vogelwerkgroep. Dus eigenlijk doe ik nu ook nog een soort van bekendmaking van onze vogelwerkgroep. Ik blijf nog zoeken, maar als er iemand zin heeft in een fietstochtje of autoritje naar de mooie uit hoeken van ons werkgebied om daar de huiszwaluwnesten te tellen dan hoor ik het graag. Als je het artikel uit de Mourik met criteria nog wilt, vraag er dan mij even om. Ik heb alle tellers een lijst met indeling van tellers gestuurd. Als je ze nog een keer wilt, ook dan mij mailen. Ook als je wilt weten wie in een bepaald gebied telt, kun je mij mailen. Ik wens een ieder veel plezier met tellen en ik hoop dat jullie ook veel bewoners ontmoeten die plezier aan de zwaluwen beleven.

Namens de huiszwaluwwerkgroep,
Nico van der Poel

Huiszwaluwnesten in Kekerdon

Foto: Chris van der Heijden

Waarnemingenoverzicht

*Door: Jaap Brinkman
februari t/m juni 2015*

Het voorjaar is voor velen het mooiste seizoen om naar vogels te kijken. Meer daglicht en aangenaam weer, maar vooral de sensatie van terugkerende zomergasten en de jaarlijks overkomende doortrekkers maken het voorjaar een periode om naar uit te kijken. Fenologie is daarom de leidraad voor het eerste deel van dit overzicht. Van bijna 40 soorten is de datum van de eerste waarneming in het werkgebied vergeleken de eerste waarneming van de afgelopen tien jaar. De overige soorten passeren de revue in het tweede deel, waarin een hoofdrol is weggelegd voor de arenden. Het eerste dat opvalt bij het bekijken van de waarnemingen in de periode februari tot en met mei is dat de site van Waarneming.nl in ons werkgebied steeds intensiever wordt benut. Het totale aantal vogelwaarnemingen dat werd vastgelegd bedraagt bijna 105.000. Ter vergelijking: in 2013 waren het er in dezelfde periode nog zo'n 70.000. Volgens berichtgeving van SOVON waren veel soorten dit jaar aan de late kant. Dat gold met name voor langeafstandtrekkers zoals zwaluwen. De eerste voorjaarswaarnemingen rond Nijmegen bevestigen dit beeld niet: de eerste zwaluwen en sterns bijvoorbeeld worden hier al vroeg gemeld. Namens de "fenologie-soorten" wordt het voorjaar geopend door de **Zomertaling**. Een tweetal is al op 5 maart present in de Oude Waal; dit is de vroegste melding in tien jaar. De soort lijkt dit jaar in redelijke aantallen aanwezig met in april

maximaal negen vogels langs de Kerkdijk in de Ooijpolder. De **Kleine Plevier** wordt voor de eerste keer gespot op 8 maart en vanaf een week daarna vrijwel dagelijks. Op 2 mei worden er in de Leemput bij Milsbeek zestien geteld. De eerste **Boerenwaluw** wordt gezien op 13 maart, de vroegste datum sinds 2008. Het tweede exemplaar laat overigens elf dagen op zich wachten en past daarmee wel weer in de observaties van SOVON. Concentraties van 100 tot 200 vogels vinden we eind april bij Milsbeek, Weurt en de Hamert. Een dag na het eerste "boertje" dient bij Bemmel ook de **Oeverwaluw** zich aan en ook dit is een supervroege waarneming. In maart volgen nog zes meldingen en vanaf 5 april wordt de soort dagelijks gezien. Het werkgebied telt veertien (waarschijnlijke) broedplaatsen variërend van hooguit een tiental nesten tot meer dan 200 nestholen in de Millingerwaard. Op 4 april wordt bij Beugen de eerste **Huiswaluw** gezien en ook deze datum is een week vroeger dan het gemiddelde van de afgelopen tien jaar. De volgende dagen wordt de soort op meer plaatsen gemeld. Groepen van 50 tot 100 vogels verblijven eind april en in mei bij Beugen, Weurt, Lent, Batenburg en op de Hamert. Van de zangers is de **Blauwborst** vaak als eerste terug. Dat was ook dit jaar het geval. Op 19 maart zit er al een in de Millingerwaard. De gehele Ooijpolder en de Kraaienbergse Plassen (KBP) worden snel daarna bevolkt met deze prachtige

vogel die zich ook 's nachts vaak goed laat horen. Opvallend: de vogelrijke Hamert noteert pas op 4 april z'n eerste Blauwborst. De meeste zangers houden zich netjes aan de kalender. 23 maart voor de eerste zingende **Fitis** is een normale datum. Ruim een week later is hij vrijwel overal te horen. De overvliegende **Regenwulp** bij Ubbergen is met 24 maart een zeer vroege. Het is hier trouwens een topjaar voor deze soort. Van 3 april tot 6 mei kan de karakteristieke roep worden gehoord in de Liendense Waard bij Batenburg. Aanvankelijk één dier maar later krijgt die gezelschap. Ze houden zich doorgaans op in een groep Wulpen en zijn daarom zonder geluid niet eenvoudig te vinden. De piek ligt hier op 26 en 27 april als er zo'n 50 Regenwulpen worden ge-

keer vergezeld door een of twee **Engelse Kwikstaarten**. Dezelfde locaties zijn ook goed voor **Noordse Kwikstaarten**. Op 4 mei worden er in Weurt liefst achttien gemeld. De **Boompieper** is altijd wat variabel in datum van terugkomst. Een eerste boeking op 2 april in Well kan als normaal gezien worden. Al een week later worden op de Mookerheide elf zingende vogels gehoord. Met ruim 200 waarnemingen is het ook een geweldig voorjaar voor de **Beflijster**! In de Ooijpolder laat op 3 april de eerste zich zien. Tien dagen later vliegen er veertien over de Millingerwaard. Vanaf diezelfde datum is deze doorgaans schuwe vogel drie weken lang te bewonderen bij het Grote Grindgat van Weurt, waar al die tijd tot wel 10 exemplaren present zijn. Een eerste

Steltkluten, 4 mei 2015, De Hamert

Foto: Huub Crommentuyn

teld. In de Teerse Sluispolder bij Hernen meldt zich op 30 maart de **Gele Kwikstaart**. Vrij laat voor deze soort waarvoor opnieuw de Liendense Waard een hotspot is. Midden april worden hier wel 25 tot 100 kwikken gezien. Hier, maar ook bij Weurt, worden ze een enkele

Visdief op 3 april is zeer vroeg te noemen. Het duurt dan ook nog een week voordat de soort dagelijks wordt gezien. Eind april foerageren er bij Weurt ongeveer 100 stuks. De **Zwarte Stern** meldt zich bij de KBP op 14 april, een normaal tijdstip voor deze soort. Ook

Zeearend, 18 april 2015, Millingerwaard

Foto: Vincent Sanders

deze stern voelt zich thuis in Weurt: in de eerste helft van mei lopen de schattingen hier uiteen van 60 tot 90 vogels. De eerste **Noordse Stern** vliegt op 16 april met Visdieven op bij KBP7. Bepaald niet vroeg is de **Visarend**. Na 2005 is deze rover altijd vroeger dan 6 april, de datum waarop dit jaar de eerste over Batenburg vliegt. Vervolgens wordt de soort ongeveer dagelijks gemeld. Meestal overvliegend maar een enkele geluksvogel is getuige van een poging om (met wisselend succes) een vis te verschalken. De **Koekoek** die vanaf 9 april zijn naam roept past perfect in een meerjarig patroon. De eerste **Gekraagde Roodstaart** is op 5 april present in Malden en meldt zich vijf dagen later op veel meer plaatsen. De **Bonte Vliegenvanger** laat zich vanaf 10 april vooral zien op de Hamert. De **Grasmus** heeft een dag langer nodig om weer overal zijn krassende zang te laten horen. Dat doet ie simultaan met de **Sprinkhaanzanger**. Ook deze soort heeft trouwens acht dagen langer nodig om de Hamert te bereiken. Het voorjaar komt nu echt op gang! Een dag later melden zich weer drie soorten. Een **Braam-**

sluiper oefent zijn mitrailleur-roep in Beek Ubbergen. De **Nachtegaal** laat zich als altijd vroeg horen op de Paardenweide in de Ooijpolder en dezelfde dag ook op Vortumse Bergen bij Boxmeer. De **Rietzanger** zingt ook vanaf 12 april in het Zwanenbroekje. Deze bij ons schaarse soort is daarna ook te horen langs de KBP bij Linden, in de Liendense Waard en in de Millingerwaard. De sterk gelijkende **Kleine Karekiet** komt doorgaans een paar dagen later terug, maar laat nu tot 17 april op zich wachten. Maar ze blijft daarna niet onopgemerkt getuige de ruim 800 meldingen in deze periode. Op 15 april is ook de **Tuinfluitsluiter** terug, het eerst in Sint Anthonis. De **Gierzwaluw** hanteert de precisie van een Zwitsers uurwerk. Dit dier presteert het om voor het derde jaar op rij terug te keren op 14 april. Dezelfde datum staat achter de eerste **Boomvalk**, die daarmee elk jaar ietsje later lijkt op te duiken. De Hamert is zijn favoriete terrein; de helft van alle waarnemingen komt hier vandaan. Op 15 mei jagen hier maar liefst 12 exemplaren. Dezelfde locatie tekent op 16 april voor de eerste **Bosruiter**. Deze soort lijkt

dit jaar op minder plekken gezien te worden. Alleen de Hamert is een zekerheidje met in de laatste week van april tien en zelfs heel even 40 dieren. De stuiterzang van de **Fluiter** is dit voorjaar in bosrijke gebieden opvallend veel te horen. Op 17 april is de eerste present op de Duivelsberg bij Berg en Dal. Een **Paapje** liet zich op 18 april bij Malden zien. Daarna moesten we elf dagen wachten op het volgende. Op 19 april is de **Grauwe Vliegenvanger** er vroeg bij op de Vlietberg in de Ooijpolder. Hetzelfde kan gezegd worden van de **Spotvogel** die zich op 24 april in Wijchen meldt. Niet zelden is de eerste hier pas in mei waargenomen. Vanaf 6 mei kan op veel meer plaatsen worden genoten van de zeer gevarieerde zang van deze imitator. De eerste **Zomertortel** op 25 april is bijna een week later dan normaal. Of is deze prachtige duif inmiddels te schaars geworden voor deze vorm van statistiek? In het zuidelijk deel van het werkgebied kun je de soort nog tegenkomen, in het noorden moeten we het doen met twee vogels in de Millingerwaard en nog een in de Ooijpolder. Voor de **Wielewaal** is 26 april een normale eerste datum. Deze mooi-weer-zanger is ook schaars in het Gelderse deel van het gebied. De waarnemingen komen vooral uit Limburg (de Hamert) en Brabant (Landgoed Tongelaar en omgeving). De **Wespendief** wordt meestal pas in mei gezien. De vogel die op 27 april over de Hamert vliegt gaat dan ook als vroeg in de boeken. Vanaf 4 mei volgen zo'n 100 meldingen, bijna allemaal uit het zuiden. Op 10 mei gaan er dertien over de Hamert. De laatst terugkerende zanger is veelal de **Bosrietzanger** en dat is dit jaar niet anders. Vanaf 2 mei was het weer opletten als je in eerste instantie dacht aan een Karekiet. De **Kwartel** is (ook) dit jaar eigenlijk te schaars om hier te bespreken. Afgezien van ringvangsten kunnen slechts tien meldingen worden genoteerd waarvan de eerste op 4 mei. Als

laatste komt dit jaar de **Nachtzwaluw** uit z'n winterverblijf terug. De verrassing zit 'm echter in de plaats: de eerste wordt op 4 mei 's morgens vroeg gezien in de Millingerwaard. De waarneming levert nota bene een nieuwe soort op voor dit gebied! 's Avonds volgt al een melding van de Hamert. Samen met Malden geeft dit gebied een goede kans op een ontmoeting met deze mysterieuze vogel. Bij de maand Februari horen nog echte wintersoorten. Zoals bijvoorbeeld de **Kleine Zwaan**. Drie exemplaren hielden het tot 2 maart vol in het Ewijkse Broek bij Beuningen. Van de zeldzamere **Wilde Zwaan** zijn er in de eerste helft van februari nog enkele aanwezig. Op de 8^e van die maand worden er bij Afferden nog twaalf gezien. Van de ganzen beperken we ons hier tot de schaarse gasten. Op 7 februari wordt een **Rotgans** geclaimd in Vierlingsbeek. De **Roodhalsgans** wordt die maand nog op zes plaatsen aangetroffen. De laatste melding komt op 1 maart uit de Ooijpolder. Van de **Bergeend** worden er eind februari 34 geteld in de Lingeplasjes bij Huissen. Meer dan 20 vogels worden ook gerapporteerd op het Nieuwe Heerenven en in de Liendense Waard. Deze laatste locatie is ook eind mei nog goed voor flinke aantallen vogels dankzij succesvolle broedgevallen. De **Casarca** wordt de gehele periode in kleine aantallen aangetroffen. Op de Hamert is met zekerheid gebroed; eind mei zwemt hier een koppel met zeven kuikens. De Oude Waal bij Nijmegen telt eind februari tot maximaal 30 **Pijlstaarten**. Rond 20 maart is een zelfde aantal aanwezig op het Nieuwe Heerenven. Een laat vrouwtje wordt nog op 3 mei gezien bij Genep. Laat is ook de **Smient** van begin mei bij Weurt. Op 24 mei komt nog een melding uit de Millingerwaard; misschien een overzomerend exemplaar? Van de **Krooneend** slechts vier gevallen, allemaal in april. De meldingen komen uit Langeboom, KBP, Grave en Elst. De

Witoogeend is tot 16 februari aanwezig op haar vertrouwde plek in Grave. Op de Hamert is van 6 tot 23 april een vrouwtje aanwezig. Eind mei volgt nog een melding uit Milsbeek. Meerdere soorten doen in deze periode uitsluitend aan “speeddaten”. Zo is op de Waal bij Millingen is op 3 april kortstondig een **Eider** ter plaatse. Een dag eerder zou op een van de KBP slechts enkele minuten een **Grote Zee-eend** aanwezig zijn geweest. **Brilduikers** hebben meer geduld: tot begin april zijn ze te zien op KBP5. Ook het **Nonnetje** heeft geen haast. In februari en maart worden op meerdere plekken groepjes waargenomen. Op 6 februari zwemmen er veertien bij Weurt. De laatste, een vrouwtje, wordt op 25 april gezien bij Lent. De **Grote Zaagbek** wordt tot 15 april vrijwel dagelijks gemeld. De laatste komt

waarnemingen bekend van deze soort. Nadat in de afgelopen herfst enige tijd een vrouwtje in Bemmelen verbleef, is het daar tussen 13 februari tot 8 april opnieuw raak! Weer een (of het?) vrouwtje. Op 12 april volgt een waarneming uit de Loonse Waard en een dag later wordt een paartje aangetroffen op KBP7. Op 3 mei kan hier wederom een paartje worden gefotografeerd. Als dit zo doorgaat moet de Avifauna van deze soort binnenkort worden herschreven! Een **Roodhalsfuut** zit begin februari op KBP5. Eind maart is in de Kleine Vilt bij Beugen een exemplaar te bewonderen dat al heel mooi op kleur komt. Mogelijk is deze vogel vervolgens overgegaan op een verborgen bestaan. In april en mei wordt op dezelfde locatie drie keer een Roodhals tussen de begroeiing gezien. **Geoorde Futen** zijn

Dwergarend, 31 mei 2015, Bergheide

Foto: Fred Hastings

die dag van de KBP. De **Middelste Zaagbek** staat bekend als kustvogel, maar lijkt zich nu plotseling bij ons ook thuis te voelen. In deze eeuw zijn er slechts een handvol Nijmeegse

in februari nog op het Reindersmeer aanwezig. In april en mei zitten ze ook bij Beugen, op de KBP, Loonse Waard, Bisonbaai, Nieuw Bergen en de Hamert. Van de **Kuifduiker** is er

op 2 februari een onbevestigde waarneming op KBP5. Van de reigerachtigen laat de **Roerdomp** zich in februari horen (en soms zien) in de Duffelt, bij het Wylerbergmeer en bij Escharen. In maart is er een waarneming in de Millingerwaard. De **Kwak** moet het doen met een onzekere overvliegend bij Kekerdorp en een overvliegend dier in de Ooijpolder. Eind april herbergt de Hamert gedurende drie dagen een **Kleine Zilverreiger**. Eind mei verblijft er een in de Millingerwaard. De **Blauwe Reiger** wordt broedend aangetroffen in het Nieuwe Heerenven, en bij Gennep en Nijmegen. Mogelijk is ook succesvol gebroed bij Lent en bij Milsbeek. We worden dit voorjaar niet verwend met **Purperreigers**. Op 3 april komt er een over bij Breedeweg en een maand later is er een ter plaatse bij Escharen. Ook de **Zwarte Ooievaar** is schaars met vier meldingen: op 5 april een uit Weurt en een week later een in Wijchen. Op 15 april ziet een waarnemer tijdens de koffie op het werk een Zwooi overvliegen in Nijmegen en de laatste landt op 9 mei eventjes bij de Hamert. Minder moeite hoeft te worden gedaan om een **Lepelaar** te scoren. Vanaf 8 maart zijn ze op

meerdere plaatsen in het gebied te vinden. Van de grote rovers wordt de **Zeearend** op een tiental dagen in de beschreven periode gemeld, het vaakst ergens langs de Waal. Op 4 mei vliegt een onzekere **Slangenarend** over Nijmegen. Ook op onzeker gaat de **Schreeuwarend** die vier dagen later boven Groesbeek en daarna boven de Ooijpolder wordt gezien. Op 24 mei kan deze soort wel op zeker! Vrij hoog, maar recht boven de telpost op de Hamert cirkelt een middelgrote arend die vrijwel alle kenmerken van de Schreeuwarend duidelijk laat zien. Drie aanwezige tellers genieten van deze prachtige vogel, die de boeken in gaat als derde Nijmeegse waarneming ooit van deze soort. Er volgt nog meer arend-geweld op de laatste dag van deze periode als een donkere fase **Dwergarend** de Bergerheide oversteekt. Voor deze soort is dit de achtste waarneming ooit in Nijmegen. Van de **Rode Wouw** staan in deze periode zo'n 100 waarnemingen geboekstaafd. De **Zwarte Wouw** moet het doen met 25 vogels die vooral in de zuidelijke helft van het gebied langskwamen. De **Bruine Kiekendief** laat zich vanaf half maart regelmatig zien, het meest frequent op de Hamert. Hij

Roodkeelpieper, 3 mei 2015, Millingerwaard

Foto: Vincent Sanders

*Hop, 25 april 2015, Gennep
Foto's: Vincent Sanders*

vervangt daar de **Blauwe Kiekendief** die in februari en de eerste helft van maart ook bij voorkeur op de Hamert verblijft. De meest sierlijke van het stel, de **Grauwe Kiekendief**, komt slechts viermaal langs waarvan tweemaal op Bevrijdingsdag boven, alweer, de Hamert. Ook de enige **Roodpootvalk** wordt hier gezien, als op 15 mei een adult vrouwtje langs vliegt. Een waarnemer die op 12 februari ringen van meeuwen afleest wordt verrast door een “langs scheurend” **Smelleken**. Later komt er nog zestien keer ergens een langs vliegen. Op 14 april wordt aan het eind van de dinsdagavondexcursie, de gids van dienst is inmiddels naar huis, bij Tiengeboden een **Porseleinhoen** gehoord. Een week later roept er nog een in de Millingerwaard. Op 13 februari vliegen twee **Kraanvogels** over Heumen. In Wijchen komen er drie over tijdens de Carna-

valsoptocht. Het hoogtepunt van de voorjaarsstrek volgt op 12 en 13 maart als er 200 over de Hamert en 270 over Well vliegen. In april zijn er nog wat laatkomers waarvan er één op de 27e een tussenstop maakt in het Nieuwe Heerenven. In de Liendense Waard is op 17 februari al een **Kluut** aanwezig. Vanaf 5 maart worden ze hier dagelijks gezien. Eind april zijn er steeds 20 tot 30 dieren ter plaatse. Kleinere aantallen zijn present in Huissen, Lent, de Loonse Waard, KBP en de Ooijpolder. De **Steltkluut** is bijna een vaste waarde in Klein Vink, net buiten ons werkgebied, Af en toe maken ze een uitstapje naar het aangrenzende Nieuwe Heerenven. Op 4 mei zijn hier zelfs even vier vogels ter plekke. Een dag eerder zat bij Batenburg een gekleurringd exemplaar. De waarnemer achterhaalde dat het dier in 2011 in Spanje van een ring was voorzien. De

Bontbekplevier wordt vrij vaak gezien, onder andere bij Beers, in de Liendense Waard en eind mei telt het Nieuwe Heerenven zo'n 20 dieren. Twee keer komt een **Zilverplevier** in beeld. Op 15 mei in de Bemmelse Polder, op 30 mei bij de Hamert. Ook de **Goudplevier** is schaars. Een enkele keer duikt er een op in een groep Kieviten. Eind maart vliegt de grootste groep, 40 stuks, over de Hamert. Het is sowieso een matig voorjaar voor de liefhebbers van steltlopers. De enige **Kanoet** vliegt op 10 mei over de Millingerwaard. Een **Steenloper** wordt op 19 mei gemeld bij Batenburg. Van de **Bonte Strandloper** zijn vanaf half maart een of enkele vogels ergens in het werkgebied. Twee vogels op 9 en 10 mei zijn de enige waarneming van **Krombekstrandlopers**. Een **Kleine Strandloper** is vanaf 9 mei vier dagen aanwezig bij de Hamert. In dezelfde periode wordt één exemplaar gezien bij Batenburg en één bij de KBP. De **Temmincks Strandloper** zit op 26 april bij Batenburg, begin mei zijn er even twee vogels langs de Kerkdijk in de Ooijpolder en tot vijf dieren bij de Hamert. Het geluid van de eerste **Grutto** is voor velen een teken dat de lente in aantocht is. De Lingeplasjes bij Huissen staan al jaren garant voor de eerste Nijmeegse melding. Dit jaar is dat op 22 februari. Op 5 maart verblijven hier al 37 vogels. Tussen half maart en half mei worden elf keer één of twee **Zwartkopmeeuwen** gezien, meestal in gezelschap van Kokmeeuwen. Een **Dwergmeeuw** laat zich op 29 maart zien bij Beugen. Begin april worden er maximaal 20 geteld boven de KBP en ook uit Weurt en Batenburg komen meldingen. Een **Reuzenstern** is op 19 april hooguit tien minuten foeragerend te zien in de Ooijpolder. De mooiste stern van allemaal, de **Witvleugelstern**, is op 23 mei kortstondig aanwezig bij Weurt, in gezelschap van een Noordse Stern en Visdiefjes. De **Velduil** komt vier keer langs. De vogel wordt gezien bij de Hamert, de Stads-

waard bij Nijmegen, op de Mookerheide en bij Linden. Een minuscuul grasveldje midden in een woonwijk in Gennep wordt eind april druk bezocht door vogelaars als daar een **Hop** wordt gemeld. Vier dagen lang laat het dier zich gemakkelijk benaderen terwijl het zich tegoed doet aan emelten. Volgens buurtbewoners zou de Hop daar overigens al weken aanwezig zijn. Bij Cuijk vliegt op 8 mei nog een exemplaar langs. Op 30 mei wordt boven Beek een overvliegende **Bijeneter** waargenomen. De **Draaihals** komt in deze periode drie keer in de boeken. Op 15 april zit er een in de Ooijpolder en een week later is het raak in Bommel en in Grave. **Waterpiepers** zijn tot en met 11 april altijd wel ergens in het gebied te vinden, individueel of als een klein groepje. Uitschieter is een groep van 28 bij Linden op 20 maart. Op 4 april wordt bij Lent een **Oeverpieper** geclaimd. Op 3 mei vliegt een **Roodkeelpieper** over de Millingerwaard; determinatie vindt plaats met behulp van een sonogram. Mogelijke **Rouwkwikstaarten** komen in mei regelmatig voorbij. In vijf gevallen zijn de waarnemers voldoende zeker van zichzelf en laten het vraagteken weg. Ottersum heeft de eer van de enige melding van de **Pestvogel**. Op 31 maart worden hier twee vogels foeragerend gezien. De **Tapuit** is eind april bij Weurt met zes tot negen vogels vertegenwoordigd. Bij Sint Anthonis foerageren op 29 april tien exemplaren. Op 9 maart claimt een waarnemer een zingende **Cetti's Zanger** bij Donsbruggen. Van de **Grote Karekiet** is er een zeer vroege, maar onbevestigde waarneming bij Beugen. Er volgt gelukkig een herkansing. Half mei zit er tien dagen lang een luid zingende vogel bij de Waterzuivering van Haps. En op 30 mei wordt er een ontdekt bij de Hamert. In maart trekken veel **Koperwieken** weg. De 22^e worden er boven de Hamert 600 gezien. De laatste melding komt op 23 april uit de Ooijpolder. Van de **Kramsvogel**

zijn in februari op meerdere plaatsen groepen van meer dan 1000 stuks te vinden. In maart worden de groepen kleiner en trekken ze weg. In april volgen nog een paar waarnemingen. Een vogel in Middelaar lijkt op 18 april de laatste, maar dan wordt op 2 mei op de Hamert nog een achterblijver ontdekt. Op 19 en 20 maart is de **Baardman** te horen bij Linden. Op 5 april meent een waarnemer er een te horen bij Tiengeboden, maar het karakteristieke ge-ping wordt overstemd door luid gakkende ganzen. Een **Buidelmees** wordt op 4 mei gespot in het riet bij het Nieuwe Heerenven. De **Kortsnavelboomkruiper** laat zich in maart horen op de Wylerberg. Ook langs het Geldernsch-Nierskanaal wordt de vogel een aantal keren gehoord. De laatste winterwaarneming van de **Klapekster** komt op 14 april uit de Ooijpolder. De **Grauwe Klauwier** komt twee keer voorbij. Op 24 mei zit er een zingend mannetje in de Ooijpolder en op 31 mei wordt in de Kekerdome Waard een vrouw-

tje aangetroffen. Op 30 mei is er een curieuze melding van een enigszins **Roze Spreeuw** in de Ooijpolder. Helaas kan het beestje niet worden teruggevonden. Een **Europese Kanarie** komt op 5 april over de Hamert. Later die maand is er kort een ter plaatse bij Weurt en in mei volgen nog meldingen uit Groesbeek en Sint Anthonis. De **Raaf** is inmiddels een vaste verschijning in het werkgebied. Bijna dagelijks worden ze waargenomen, meestal in de omgeving van Berg en Dal en in het zuidelijk deel van het gebied. Een vaste verschijning is de **Bonte Kraai** al lang niet meer. Toch meent een waarnemer de vogel op 24 februari gezien te hebben tussen Weurt en Beuningen. Op 11 maart volgt de bevestiging. Een behoorlijk gehavend exemplaar laat zich hier tot 8 mei geregeld zien. Gehavend of niet, voor de oude rotten onder ons is deze Bonte Kraai een weerzien en voor veel jongere vogelaars een nieuwe regio-soort.

Grauwe Klauwier, 24 mei 2015, Ooijpolder

Foto: Vincent Sanders

Activiteitenagenda zomer en najaar 2015

Kijk voor de meest actuele agenda en meer uitgebreide beschrijving op www.vogelwerkgroepnijmegen.nl

Juli 2015

Woensdag 8 Gierzwaluw-excursie door het Waterkwartier. Hoek Voorstadslaan / Weurtseweg (Krayenhofpark), aanvang 19:30 uur

Dinsdag 14 Gierzwaluw-excursie in Beek. Waterstraat / Bongerdstraat (bij Plusmarkt Nico de Witt) Aanvang 20:00 uur

Woensdag 22 Gierzwaluw-excursie in het centrum van Nijmegen. Ganzenheuvel in het centrum van Nijmegen, bij het water-element, aanvang 20:00 uur

Oktober 2015

Zaterdag 3 Euro Birdwatch 2015. Verschillende trektelposten in het werkgebied tussen 07:00 – 12:00 uur

Zaterdag 24 Zeevogelreis van de VWG met Delta Safari bij Neeltje Jans. Hele dag.

Zaterdag 31 Kraanvogelexcursie naar Diepholz. Hele dag

November 2015

Vrijdag 20 Jubileumavond VWG Rijk van Nijmegen e.o. @ Café-zaal Groenewoud. Aanvang 20:00 uur.

Sluitingsdatum kopij volgende Mourik: 15 november 2015

Gezocht

Secretaris

Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen

Durf jij het aan om de legendarische Sjak Gielen als secretaris op te volgen en help je mee onze vereniging groot en sterk te maken en te houden. Zonder actieve leden kan onze vereniging namelijk niet floreren. Dus neem de handschoen op en grijp je kans om bestuurservaring op te doen in het bestuur van een van de actiefste vogelwerkgroepen van Nederland.

Interesse of meer informatie:

mail dan naar bestuur@vogelwerkgroepnijmegen.nl

De Hop in Gennepe

De Hop in Gennep

Ernst Bouwes

Fotografie: Vincent Sanders

Je loopt Café de Munt binnen, bestelt een koffie en gaat zitten naast een man aan de bar. Als hij jouw kant op kijkt, blijkt het George Clooney te zijn. Dat gevoel bekwam me bij de melding dat de hop bij een speeltuintje in Gennep was gesignaleerd. Als het kaartje op waarneming.nl vervolgens aangeeft, dat je voor een bezoek aan de hop 'Bierbrouwersgroes' als doeladres moet intypen op de navigator, groeit het vermoeden van een grap. Gelukkig is Gennep niet ver. Dat risico durf ik wel te nemen.

En het is echt. Op en rond een plantsoentje in een nieuwbouwdoolhof staan groepjes groen geklede mannen. Eerst maar eens met buurtbewoners praten, die kijken naar de vogelkijkers. Een mevrouw vertelt hoe ze vorige week vanuit het keukenraam de hop in haar tuin zag zitten. Een Spanjaard zou verder roeren in zijn pan paella, maar de Gennepse vond het 'bijzonder, zo'n vogel achter het huis'.

Door naar de deskundigen. Drie mannen staan met camera's en telescopen van minimaal een halve meter bij een klimtoestel. Kom ik aanlopen met mijn pocket-Zeissje, dat eruit ziet alsof ik hem op de kermis heb gewonnen. In plaats van mij uit te lachen legt één van hen direct uit waar de hop zit en hoe ik de vogel het beste kan benaderen. Achterin een tuin zit deze op een stenen bordertje, vanaf de straat keurig in het zicht. Het klopt. Surrealisme ten top.

Nu ik de 'drekhaan' gezien heb, krijg ik meer interesse in deze fotografen. Het is gezellig bij het klimtoestel. Terwijl de andere twee gegevens uitwisselen om een

fotoboek samen te stellen, vertelt de derde dat hij uit Aarle-Rixtel komt. Of ze elkaar al kenden, is me niet duidelijk, maar dat lijkt niet uit te maken. Gesprekken over de hop of iedere willekeurige andere vogel zijn een variant op de Champions League en het Nederlands Elftal, waarmee je overal in de wereld binnen een minuut nieuwe vrienden kunt maken. De tweede fotograaf was vliegtuigspotter, maar vindt levend materiaal tegenwoordig interessanter, terwijl de derde in een verbitterde strijd is verwickeld met vogelacademici over de wijze waarop een ijsvogel zijn nest verlaat. Hij is klaar met de wetenschap, die hem stelselmatig negeert.

Op straat laat een vrouw haar autoraampje zakken en vraagt wat de commotie is. "De hop. We hebben hier een hop gezien." Het is geen vogelkenster en het zoontje op de achterbank nog minder. Eerst is het hen zelfs niet duidelijk dat het een vogel is. Ze zal straks eens op internet kijken en rijdt verder. Intussen hopen we met z'n vieren dat de hop eens wat gaat vliegen in de buurt. Een nieuwe buurtbewoner verschijnt, een jochie in keeperskleding met een afgetrapte leren bal. De Aarle-Rixtelnaar kan zich niet bedwingen en houdt de bal een paar keer hoog. De jongen vertelt dat de bewoners van het huis met de hop op vakantie zijn, dus we mogen van hem best de tuin in. De erecode van de fotografen verbiedt dat. Wel kunnen we de gewillige knul inzetten als de hop uit het zicht is verdwenen. Die blijkt na inspectie op het terrasje te zitten.

Dan vliegt de uitheemse weidevogel plotseling de boom in op het plantsoentje om

wat in zijn verenkleed te plukken. Toevallig keert de automobiliste terug en kan ik haar aanwijzen voor welke vogel we naar Gennep zijn gekomen. "O, die, maar die zit hier al een maand." De hop vliegt terug, waarop de jeugdkeeper enthousiast de tuin van de vakantievierders binnengaat. Daar jaagt een boze, op de loer liggende buurman hem met veel gevloek en getier weg.

Nog iets later fladdert de hop naar een veldje om de hoek om daar laconiek in het gras te pikken. De drie fotografen vormen languit liggend de radialen van een halve cirkel, waarbij ze hun toestellen bijna als mitrailleurs laten ratelen. Het was geen grap, de hop in Gennep, maar ik heb me een uurtje behoorlijk geamuseerd.

Het speelveldje waar de Hop dagelijks op te vinden was.

Spreeuwnestkasten Groesbeek in 2015

Henk Klaasen & Youri van der Horst

Vorig jaar, het Jaar van de Spreeuw, heb ik samen met Youri van der Horst tien spreeuwnestkasten gemaakt. Die hebben we in het weidegebied rond Horst opgehangen. Vorig jaar hebben er Koolmezen, Pimpelmezen en een Ringmus in gebroed. Dit jaar hebben er gelukkig ook Spreeuwen in gebroed.

We hebben de kasten vijf keer gecontroleerd. In alle kasten is er een nest gemaakt, in kast 1 zijn geen eieren gelegd. In kast 2, 4, 5 en 6 hebben Spreeuwen gebroed, waarbij kast 4 tussentijds verlaten is. De overige Spreeuwen hadden elk vier jongen die we geringd hebben.

In kast 7 zaten 10 jonge Pimpelmezen die keurig uitgevlogen zijn. In kast 3, 8, 9 en 10 hebben Koolmezen gebroed, kast 3 was leeg en bij kast 9 en 10 hebben we de kuikens geringd.

Ook hebben we nog vijf steenuilenkasten hangen. Deze nestkasten hebben we ook gecontroleerd, in vier kasten zijn er met succes jongen uitgekomen die nu overal op en tussen de spullen op het erf rondkruipen. Dit steenuilenproject willen we volgend jaar uitbreiden, ik ben met de agrarische natuurvereniging de Ploegdriever hierover in gesprek.

Vervolg 'In de camera van...'

Hoe heb je de foto gemaakt?

Deze foto was natuurlijk een 'lucky shot'. Je moet het geluk hebben dat een vogel zijn natuurlijke gedrag vertoont terwijl jij erbij bent. Deze vogel was zo tam dat hij het zelfs deed terwijl ik vrij dicht in de buurt zat...lag. En als dat gebeurt, is het eigenlijk niet meer zo moeilijk. De meeste spiegelreflexcamera's hebben een functie waarbij je de ontspanknop ingedrukt kunt blijven houden. Er worden dan meerdere foto's na elkaar gemaakt. Op het moment dat de snavel bovenkwam met een emelt, was het gewoon een kwestie van richten, afdrukken en de knop een paar tellen vasthouden. Vlak nadat de snavel boven komt, gooit de Hop zijn prooi omhoog. In dit geval was die foto 'toevallig' scherp. De foto is gemaakt met een Canon 70D met Canon

400mm-lens. De andere technische details: 5,6. 800 iso, diafragma 6,3, sluitertijd 1/1250s.

Welke soort zou je graag nog eens voor de lens krijgen in de toekomst?

Het is me (ook in het buitenland) nog niet gelukt om een Woudaapje scherp en goed zichtbaar op de foto te zetten. De nodige van deze kleine reigertjes heb ik gelukkig al mogen bewonderen, maar steeds had ik ofwel geen camera bij me, ofwel de vogel vloog langs en ik was te laat, ofwel de afstand was te groot of de omstandigheden waren te slecht. Ik vind het een bijzonder beest en zou hem graag eens op de foto zetten terwijl hij op een paar meter afstand over een mooi vrijstaande rietstengel klautert....